

**Hallituksen esitys Eduskunnalle teletoimintaa koskevaksi lainsäädännöksi**

**ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ**

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi teletoimintalaki, joka korvaisi vuodelta 1886 olevan puhelinjulistuksen ja vuodelta 1919 olevan lennätinlain. Teletoimintalaki koskisi televiestinnän kaikkia muotoja. Sen sijaan laki ei koskisi yleisradiotoimintaa eikä ohjelmatoimintaa kaapeliverkoissa. Esityksellä on pyritty turvaamaan televiestintämahdollisuuksien monipuolisuus ja käytettävyyttä sekä se, että viestinnän mahdollistavaa yleistä televerkostoa hoidetaan koko maassa yhtenäisen järjestelmän puitteissa ja muutoinkin taloudellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Teletoiminnan yleinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta kuuluisi esityksen mukaan liikenneministeriölle. Ministeriöön perustettaisiin erillinen toimisto, jonka tehtävänä olisi telepäätelaitteiden tyyppihyväksynnän ja teletoimen teknisten tarkastusten järjestäminen sekä telelaiteita koskevien teknisten määräysten valmistelu. Samoin perustettaisiin ministeriön alaiseksi asiantuntijaelimeksi teletoiminnan neuvottelukunta.

Yleisen teletoiminnan harjoittajia olisivat esityksen mukaan posti- ja telelaitos sekä sellaiset yhteisöt, joille on myönnetty toimilupa. Toimiluvan saajista olisivat erityisasemassa telelaitokset, joilla olisi määritelty toimialue ja joille valtioneu-

vosto antaisi toimiluvan toistaiseksi. Mainituiksi telelaitoksiksi tulisivat teletoimintalain voimaantulon jälkeen nykyiset 58 toimilupapuhelinlaitosta. Telelaitosten velvollisuudet täsmennettäisiin. Posti- ja telelaitoksen ja muiden telelaitosten työnjaosta säädettäisiin niiden nykyisen työnjaon pohjalta.

Esityksessä määriteltäisiin myös käyttäjien oikeudet ja velvollisuudet. Telelaitosten velvollisuutena olisi huolehtia siitä, että käyttäjillä olisi olosuhteet huomioonottaen kohtuullisin ja tasapuolisin ehdoin riittävät, varmat ja turvalliset televiestintämahdollisuudet. Jokaisella olisi oikeus saada liittymiä yleisiin televerkkoihin ja käyttää niitä joko omaan tarkoitukseensa tai edelleen käytettäväksi tarjoamalla. Liikenneministeriö vahvistaisi teleliittymien toimitusehtojen yleiset perusteet.

Esityksen mukaan käyttäjä voisi liittää tyyppi-hyväksyttyjä telepäätelaitteita hallinnassaan oleviin teleliittymiin kaikkialla maassa. Telepäätelaitteita ovat esimerkiksi puhelimet, kaukokirjoittimet, modeemit ja puhelinvaihteet.

Tarkoituksena on, että teletoimintaa koskeva lainsäädäntö tulisi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

## SISÄLLYSLUETTELO

|                                                             | Sivu |                                                                                          | Sivu |
|-------------------------------------------------------------|------|------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| YLEISPERUSTELUT .....                                       | 3    | YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT .....                                                       | 9    |
| 1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys .....               | 3    | 1. Lakien perustelut .....                                                               | 9    |
| 1.1. Teletointa ja sen kehitys .....                        | 3    | 1.1. Teletointalaki .....                                                                | 9    |
| 1.2. Tavoitteet .....                                       | 4    | 1.2. Laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta<br>annetun lain 3 §:n muuttamisesta ..... | 18   |
| 1.3. Keinot .....                                           | 4    | 2. Tarkemmat säännökset .....                                                            | 18   |
| 1.3.1. Ohjaus- ja valvontajärjestelmä .....                 | 4    | 3. Voimaantulo .....                                                                     | 18   |
| 1.3.2. Teletointinnan harjoittajat .....                    | 5    | LAKITEKSTIT .....                                                                        | 19   |
| 1.3.3. Käyttäjien asema .....                               | 5    | 1. Teletointalaki .....                                                                  | 19   |
| 1.3.4. Telepäätelaitteet .....                              | 5    | 2. Laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta anne-<br>tun lain 3 §:n muuttamisesta ..... | 25   |
| 1.3.5. Rajaus muuhun viestintälainsäädän-<br>töön .....     | 6    | LIITE .....                                                                              | 26   |
| 2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu .....               | 6    | Rinnakkaisteksti .....                                                                   | 26   |
| 2.1. Nykyinen lainsäädäntö .....                            | 6    | 1. Laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta anne-<br>tun lain 3 §:n muuttamisesta ..... | 26   |
| 2.2. Nykyinen teletointin hoito .....                       | 6    |                                                                                          |      |
| 2.3. Teletointi muissa maissa .....                         | 8    |                                                                                          |      |
| 2.4. Valmisteluvaiheet ja aineisto .....                    | 8    |                                                                                          |      |
| 3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset ..... | 8    |                                                                                          |      |
| 4. Esityksen taloudelliset vaikutukset .....                | 9    |                                                                                          |      |

## YLEISPERUSTELUT

### 1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

#### 1.1. Teletoiminta ja sen kehitys

Kohdeviestintää sähkömagneettisia aaltoja hyväksi käyttäen on hoidettu 1800-luvun jälkipuoliskolta lähtien lennätintoimintana ja puhelintoimintana. Näiden kahden toiminnan rinnalle kehittyivät 1920-luvulla meriradioliikenne sekä 1940-luvulla teleksiliikenne. Viime vuosikymmenet ovat merkinneet sekä televiestinnän voimakasta määrällistä kasvua että myös televiestintämahdollisuuksien monipuolistumista ja lisääntymistä. Tämä on ollut seurausta nopeasta teknisestä kehityksestä, automaattisesta tietojenkäsittelystä sekä yleensäkin tiedon ja tiedonsiirron lisääntyneestä merkityksestä yhteiskunnassa.

Viime vuosien ja vuosikymmenien uusia televiestinnän muotoja ovat muun muassa datasiirto eli atk-laitteiden välinen tiedonsiirto, telekopiointi (telefaksi) sekä autopuhelintoiminta. Sähköistä tiedonsiirtoa tarvitaan myös teletieto- eli videotekstitoiminnassa, jossa tietovarastossa olevaa tietoa käytetään hyväksi. Erilaisten viestinnän muotojen kehitys näyttää edelleen jatkuvan nopeana ja siihen vaikuttaa erityisesti teleliikenteen ja tietotekniikan lisääntyvä vuorovaikutus.

Suomessa posti- ja telelaitos sekä 58 toimiluvan varassa toimivaa puhelinlaitosta (toimilupalaitos) hoitavat teleliikennettä. Paikallispuhelin-toiminnassa vallitsee alueellinen työnjako, eivätkä laitokset siten tältä osin kilpaile keskenään. Posti- ja telelaitoksella on kuitenkin lisäksi hoidettavanaan koko maan kattavat kaukopuhelin-, meriradio-, teleksi- sekä valtakunnallinen autopuhelinliikenne. Posti- ja telelaitos hoitaa myös kansainvälisen teleliikenteen.

Televiestintämahdollisuudet tarjotaan käyttäjille yleisten televerkkojen välityksellä pääasiassa tilaajavalintaisena liikenteenä, mutta jossakin määrin myös vuokraamalla yleisestä televerkostosta kiinteitä yhteyksiä asiakkaan käyttöön.

Yleisiä valtakunnallisia televerkkoja ovat puhelinverkko, teleksiverkko, yleinen datasiirtoverkko sekä kaksi autopuhelinverkkoa. Kukin yleisistä

televerkkoista muodostuu yhdestä tai useammasta keskuksesta, keskusten välisistä telekaapelien avulla tai radioteitse toteutetuista siirtojohdoista sekä tilaajajohdoista, jotka on muodostettu yleensä telekaapelin avulla. Tilaajajohdon kautta ja siihen kytketyn telepäätelaitteen avulla käyttäjä voi käyttää yleistä televerkkoa televiestintään. Yleisessä puhelinverkossa on kaikkiaan noin 4 300 keskusta, joista 86 on kaukokeskuksia. Teleksiverkossa on noin 40 keskusta, yleisessä datasiirtoverkossa kaksi keskusta sekä valtakunnallisessa automaattisessa autopuhelinverkossa yksi keskus.

Erillisverkot ovat rakenteellisesti yleisestä televerkostosta erillisiä, erityistä tarvetta varten rakennettuja. Näitä ovat esimerkiksi voimayhtiön valtakunnallisen voimansiirtoverkon käyttö- ja valvontayhteydet, jotka on toteutettu osittain radiolinkeillä ja osittain voimajohtokantoaltoyhteyksillä.

Yleisten televerkkojen laadullinen kehitys näkyy lähitulevaisuudessa ennen kaikkea puhelinverkossa, joka vuosisadan vaihteeseen mennessä tullaan todennäköisesti muuttamaan kokonaan digitaaliseksi. Tällöin siinä voidaan hoitaa nykyistä useampia teletoimintoja. Kaapelien käyttöön perustuvien erillisverkkojen rakentamiseen ei nähdä kovin suurta tarvetta tulevaisuudessa. Mahdolliset erillisverkot tultaneen toteuttamaan käyttämällä radiolinkki- tai satelliittiyhteyksiä.

Puhelinliikenne säilyttää valta-asemansa hyvin pitkään. Suhteellisesti eniten kasvavat kuitenkin edellä mainitut uudet televiestintämuodot, jotka vielä tällä vuosikymmenellä hyödyttävät ennen kaikkea elinkeinoelämää ja hallintoa.

Puhelintoiminnan ohella kotitalouksien kanalta tärkeäksi toimintamuodoksi on muodostunut televisio-ohjelmien siirto kaapeliteitse vastaanottiin. Hyvätasoisista liikkuvaa televisiokuvaa ei voida siirtää tähänastisella tekniikalla kohdeviestintää varten rakennetun tilaajaverkon välityksellä, vaan tähän tarvitaan erillisiä laajakaistaiseen siirtoon tarkoitettuja paikallisia kaapeliverkkoja, joita on jo eräitä rakennettu. Pidemmällä aikavälillä sekä televisiokuvansiirto että nykyisten televerkkojen mahdollistamat televiestintämuo-

dot välittynevät käyttäjille saman laajakaistaisen siirron mahdollistavan verkon välityksellä.

## 1.2. Tavoitteet

Teletoimintaa säätelevä lainsäädäntö maassamme on erittäin vanhaa. Perussäädökset — 23 päivänä joulukuuta 1886 annettu julistus niistä ehdoista, joilla telefooniohjoja saadaan maahan asettaa ja käyttää, jäljempänä puhelinjulistus, sekä 23 päivänä joulukuuta 1919 annettu laki lennätinlaitteista, jäljempänä lennätinlaki — ovat syntyneet aikana, jolloin sähköisen viestinnän volyymi oli murto-osa nykyisestä ja viestintämuotoja oli vain kaksi — puhelin ja sähkösanoma. Lainsäädännöllinen tilanne on siten epätydyttävä. Erityisesti on ollut epätietoisuutta siitä, kuuluvatko televiestinnän uudet muodot puhelin- vai lennätinlainsäädännön piiriin. Tästä on aiheutunut epäselvyyttä ja tulkinnanvaraisuutta toimilupalaitosten ja posti- ja telelaitoksen välisen työnjaon suhteen. Muita puutteita voimassa olevassa lainsäädännössä ovat muun muassa telelaitosten ja käyttäjien oikeuksien ja velvollisuuksien niukka määrittely tai niiden puuttuminen kokonaan.

Televiestinnän huomattavan ja edelleen lisääntyvän yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi on tärkeää turvata viestintämahdollisuuksien monipuolisuus ja käytettävyyttä sekä niiden pysyminen teknisen kehityksen tasolla. Esityksen perustavoitteeksi onkin asetettu nämä seikat sekä se, että viestinnän mahdollistavaa televerkostoa hoidetaan koko maassa yhtenäisen järjestelmän puitteissa ja muutoinkin taloudellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Esityksen tavoitteena on edelleen antaa mahdollisuus televiestinnän kaikkien muotojen kehittymiseen sekä teletoimen voimavarojen tehokkaiseen ja kansantalouden kannalta edulliseen käyttöön. Televiestintämuotojen saatavuus turvattaisiin kaikille ja kaikkialla maassa. Tämä koskisi niin alueellisia kuin myös valtakunnallisia ja kansainvälisiä televiestintämahdollisuuksia. Telelaitosten olisi kehitettävä toimintaa näiden tavoitteiden mukaisesti. Käyttäjien aseman parantamisen kannalta on tärkeää ilmaista selkeästi heidän oikeutensa ja velvollisuutensa. Pyrkimyksenä on niin ikään luoda maahan yhtenäinen telepäätelaitteiden tyyppihyväksyntä.

Esityksen tavoitteena on selkeyttää telelaitosten välistä työnjakoa sekä luoda edellytyksiä niiden välisen yhteistoiminnan parantamiselle. Esitys ei

sisällä lainsäädännöllistä yksinoikeutta teletoiminnan harjoittamiseen ja myös käytännön yksinoikeudesta johtuvien haittojen syntymistä on pyritty estämään.

## 1.3. Keinot

### 1.3.1. Ohjaus- ja valvontajärjestelmä

Voimassa olevan lainsäädännön mukaiset hallinnolliset tehtävät ovat jakautuneet siten, että pääpaino on posti- ja telehallituksen harjoittamassa valvonnassa. Valvonta kuuluu posti- ja telehallituksen puhelinlaitosten tarkastustoimistolle, joka käsittelee asiat, jotka koskevat puhelinalan toimilupia ja niihin verrattavia lennätin-alan lupia, luvanvaraisten puhelin- ja lennätinlaitosten tarkastusta sekä puhelin- ja lennätinlaitoksista ja laitteista annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen yleistä valvontaa. Puhelinlaitosten tarkastustoimisto tarkastaa myös posti- ja telelaitoksen harjoittamaa teletoimintaa. Valtioneuvoston tehtävänä on vahvistaa muun muassa lennätintoimilupien yleiset perusteet. Liikenneministeriö puolestaan myöntää toimiluvan lennätintoimen harjoittamiseen. Liikenneministeriö ratkaisee myös riidat niin yksityisten kuin valtionkin omistamien puhelinlaitosten johtojen yhdistämisestä muuhun sellaiseen laitokseen sekä yhdysliikennettä ja yhdysliikennesopimuksia koskevat riidat. Liikenneministeriö on vahvistanut puhelinverkkojen rakennemääräykset.

Esityksen mukaan teletoiminnan yleinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta kuuluisi liikenneministeriölle. Liikenneministeriön alaisena asiantuntijaelimenä teletoiminnan yleistä suunnittelua, hoitoa ja kehittämistä sekä telelaitosten yhteistoimintaa koskevissa asioissa olisi teletoiminnan neuvottelukunta. Neuvottelukunnan tehtävänä olisi myös teletoimen yleissuunnittelmien valmisteleminen.

Liikenneministeriö vahvistaisi muun muassa televerkkoja ja telepäätelaitteita koskevat tekniset määräykset, joilla on tärkeä merkitys televerkkojen toimivuuden, yhtenäisyyden, kustannusten ja laatutason kannalta. Teletoiminnan teknisiä tarkastusviranomaisena toimisi liikenneministeriö, joka voisi delegoida tehtäviä muille viranomaisille tai julkisoikeudellisille yhteisöille tai käyttää niitä apunaan teknisten tarkastusten suorittamisessa. Ministeriöllä olisi oikeus ohjata ja valvoa delegoimaansa tehtävää suorittavaa organisaatiota. Tällöin kytkentä ministeriöön säilyisi ja tele-

päätelaiteiden tyyppihyväksyntä sekä myös telelaitosten tekninen valvonta- ja tarkastustoiminta hoidettaisiin telelaitoksista riippumattomasti.

### 1.3.2. *Teletoinnin harjoittajat*

Yleisen teletoinnin harjoittajien osalta esityksen lähtökohtana on teletoinnin nykyinen hoitojärjestelmä. Posti- ja telelaitos harjoittaa teletointia lain ja muut telelaitokset erillisen toimiluvan nojalla. Posti- ja telelaitosta ja niitä muita yleisen teletoinnin harjoittajia, joille asetetaan laissa säädetty velvollisuudet hoitaa televerkkoa toimialueellaan ja siirtoyhteyksillään osana valtakunnallista televerkostoa, kutsutaan telelaitoksiksi. Laissa ei kuitenkaan anneta millekään telelaitokselle yksinoikeutta, vaan toimilupaviranomainen voisi myöntää toimilupia myös muille.

Ehdotus ei rajoita toimilupien myöntämistä yleisen teletoinnin harjoittamiseen myös muille kuin telelaitoksille. Tässä yhteydessä ei kuitenkaan ehdoteta sen nykyisen vakiintuneen tilanteen muuttamista, että yleisen teletoinnin harjoittaminen on ensisijaisesti posti- ja telelaitoksen sekä toimilupatelelaitosten tehtävänä ja että posti- ja telelaitos hoitaa kaukoliikenteen vähäisiä poikkeuksia lukuunottamatta. Tavoitteena on turvata näin televerkkojen toimintakyky ja luotettavuus niin normaalioloissa kuin kriisitilanteissakin.

Edellä mainittujen velvollisuuksien hoitamisen varmistamiseksi ehdotetaan, että toimiluvat myönnettäisiin näille laitoksille nykyisestä poiketen toistaiseksi. Toiminnan yleisen yhteiskunnallisen merkityksen takia ja jotta toimilupaviranomainen ei olisi samalla teleliikenteen harjoittajana ehdotetaan, että toimiluvat yleisen teletoinnin harjoittamiseen myöntäisi valtioneuvosto.

Yleisen teletoinnin harjoittamista varten myönnettävien lupien lisäksi on mahdollista myöntää toimilupia teletointaan erillisverkoissa. Nämä luvat myöntäisi liikenneministeriö.

### 1.3.3. *Käyttäjien asema*

Käyttäjien oikeudet ja velvollisuudet ehdotetaan määriteltäviksi laissa. Esityksen mukaan jokaisella olisi oikeus saada liittymä yleiseen televerkkoon sen toiminta-alueella sekä oikeus käyttää verkkoa televiestintään joko omaan tarkoituk-

seensa tai edelleen käytettäväksi tarjoamalla. Tällöin ei ilmenisi ainakaan laajaa tarvetta perustaa erillisverkkoja. Käyttäjillä on oikeus myös vuokrata yleisestä televerkostosta käyttöönsä kiinteitä yhteyksiä.

Laissa määriteltävällä telelaitosten palveluksessa olevien vaitiolovelvollisuudella turvattaisiin osaltaan hallitusmuodon mukainen puhelin- ja lennätinsalaisuus.

Telelaitosten velvollisuus on huolehtia siitä, että käyttäjillä on riittävät, varmat ja turvalliset televiestintämahdollisuudet olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisin ja tasapuolisin ehdoin. Käyttäjien kannalta parannusta merkitsee vielä se, että liikenneministeriö vahvistaisi teleliittymien toimitusehtojen yleiset perusteet samoin kuin se, että käyttäjät olisivat edustettuina liikenneministeriön alaisena toimivassa edellä mainitussa neuvottelukunnassa.

### 1.3.4. *Telepäätelaitteet*

Esityksen mukaan käyttäjä saa vapaasti liittää tyyppihyväksytyjä telepäätelaitteita hallinnassaan oleviin teleliittymiin kaikkialla maassa. Kun kunkin verkon omistaja tällä hetkellä määrää, mitä laitteita verkkoon saa liittää, tilanne muuttuisi tältä osin oleellisesti. Telepäätelaitteiden hankinnan vapauttaminen on katsottu perusteluksi televiestintämuotojen monipuolistuessa ja kansainvälistyessä sekä niiden volyymin kasvaessa. Käyttäjillä tulee myös olla oikeus valita laitteet, joita he haluavat käyttää.

Tyyppihyväksyntäpäätöksen tekisi esityksen mukaan liikenneministeriö tai sellaisen muu viranomainen tai julkisoikeudellinen yhteisö, jolle ministeriö on delegoinut sen tehtäväksi. Kun tyyppihyväksyntäpäätöksessä ei esityksen mukaan ole tarkoitus jättää sijaa tarkoituksenmukaisuusharkinnalle, muodostaa tyyppihyväksynnän ja -tarkastuksen kannalta oleellisimman vaiheen teknisten määräysten vahvistaminen, jonka suorittaa liikenneministeriö.

Esityksessä ei säännellä telepäätelaitteiden kaupanpitämistä. Päätelaitteiden myynnissä ja markkinoinnissa olisi noudatettava kuluttajansuojalainsäädännön periaatteita.

Käyttäjä vastaa siitä, että yleiseen televerkkoon liitetty laite on verkkoonliittämismomaisuuksiltaan hyväksytty, ja käyttäjä on velvollinen kytke- mään laitteen irti verkosta, jos se voi aiheuttaa vaaraa tai häiriötä. Telelaitoksella on oikeus sulkea liittymä käyttäjän rikkoessa velvoitteensa.

Esityksen tarkoituksena ei ole rajoittaa telelaitosten oikeutta myydä tai vuokrata telepäätelaitteita. Tarkoituksena on, että telelaitos olisi toimintusehtojen mukaan velvollinen tarjoamaan puhelinliittymän hankkivalle asiakkaalle liittymää kohden yhden puhelinkoneen, jonka toimintamominaisuuksista ja jatkuvasta huollosta laitos tällöin vastaisi.

### 1.3.5. Raja us muuhun viestintälainsäädäntöön

Televerkossa voidaan harjoittaa toisaalta perinteistä kohdeviestintää (kuten puhelujen, tekstien tai tiedonsiirron edellyttämien merkkien siirto) ja toisaalta perinteistä joukkoviestintää (kuten radio- ja televisio-ohjelmien siirto). Kun kohde- ja joukkoviestinnän raja tulee edelleen hämärty-mään ja kun samassa televerkossa tulevaisuudessa harjoitetaan sekä kohde- että joukkoviestintää, on esityksessä lähdetty siitä, että myös ohjelma-toimintaa välittävät verkot rakentamisen, ylläpi-don ja teleliikenteen hoidon osalta kuuluvat teletoimintalain piiriin.

Oy Yleisradio Ab ei ehdotuksen mukaan tar-vitsisi toimilupaa kotimaassa tapahtuvaan ohjel-man siirtoon lähetyksensä lähelle. Myöskään yksin-omaan ohjelmien lähetyk- ja jakelutoimintaan tarkoitettujen paikallisten verkkojen rakentamista ja ylläpitämistä ei ole katsottu aiheelliseksi säätää luvanvaraiseksi.

Lisäksi esityksessä on edellytetty, että radiolait-teista annettua lakia (8/27) sovelletaan kaikkiin televerkon osina tai telepäätelaitteina käytettyihin radiolaitteisiin. Tältä osin nykyinen tilanne säilyisi. Kun kuitenkin radiolaitteita voidaan sel-laisenaan käyttää yleisen teletoiminnan harjoitta-miseen sekä muodostaa niiden avulla erillisverk-koja tai siirtoteitä, jotka täysin korvaavat kaapeli-verkot, on ehdotuksessa lähdetty siitä, että mai-nituissa radiolaitteiden käyttötilanteissa edellyte-tään radiolaitteista annetun lain mukaisen luvan lisäksi teletoimintalain mukainen lupa.

Laki ei koskisi ohjelmatoimintaa eikä viestin-nän sisältöä televerkossa.

## 2. Nykyinen tilanne ja asian val-mistelu

### 2.1. Nykyinen lainsäädäntö

Elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain (elinkeinolain) 3 §:ssä on luettelo ohjesään-

töisistä elinkeinoista. Luettelossa mainitaan myös puhelin- ja lennätintoiminta.

Puhelin- ja lennätintoimintaa koskevat pääsää-dökset ovat puhelinjulistus ja lennätinlaki. Ra-diolaitteiden rakentamista ja käyttöä televerkoissa koskee radiolaitteista annettu laki.

Puhelinjulistus sisältää säännöksiä lähinnä toi-milupien myöntämisestä ja johtojen rakentami-sesta ja käytöstä. Lennätinlaki puolestaan sisältää maininnan valtion yksinoikeudesta lennätintoi-minnassa sekä säännökset toimiluvista ja posti- ja telelaitoksen lennätinjohtojen rakentamisesta. Lennätinlain johtojen rakentamista koskevia säännöksiä sovelletaan myös posti- ja telelaitok-sen puhelinjohtojen rakentamisessa.

Posti- ja telelaitoksesta annetun lain (61/81) 1 §:ssä säädetään posti- ja telelaitoksen tehtävis-tä.

Edellä mainittujen lisäksi teletoimintaa koske-via säännöksiä sisältyy muihinkin asetuksiin ja valtioneuvoston päätöksiin, kuten lennätinsään-nöstä annettuun asetukseen (626/40), Suomen sisäisten puhelujen välittämisestä posti- ja lennä-tinlaitoksen puhelinverkolla annettuun asetuk-seen (93/39), vuodelta 1919 olevaan valtioneu-voston päätökseen, joka sisältää yleisiä määräyk-siä niiden puhelinjohtojen asettamisesta ja käyt-tämisestä, joihin myönnetään toimilupa, valtio-neuvoston päätökseen toimiluvanomistajain vel-vollisuudesta hankkia puhelinkeskuksiensa tek-nillisten laitteiden ollessiin muutoksiin posti- ja lennätinhallituksen lupa (372/37) sekä valtioneu-voston päätökseen toimiluvan saaneiden puhelin-laitosten velvollisuudesta sulkea puhelin maksa-matta jätettyjen puhelu- tai sähkösanomamaksu-jen tähden (471/47).

### 2.2. Nykyinen teletoimen hoito

Yleistä teletoimintaa harjoittavat posti- ja tele-laitos sekä toimilupalaitokset. Teletoimen organi-saatio on kehittynyt puhelinjulistuksen ja lennä-tinlain pohjalta nykyisenlaiseksi.

Posti- ja telelaitos on liikenneministeriön alai-nen valtion laitos, jonka tehtävät, organisaatio ja muu hallinnollinen järjestely on määrätty posti- ja telelaitoksesta annetussa laissa ja posti- ja telelaitoksesta annetussa asetuksessa (61/81 ja 368/81). Laitosta koskevia säännöksiä on myös muissa laeissa. Laitoksen sisäisestä työnjaosta ja toimivallasta on annettu tarkemmat säännökset laitoksen työjärjestyksessä.

Posti- ja telelaitoksen tehtävänä on muun muassa hoitaa valtion yleistä teletoimintaa sekä huolehtia sen tarkoituksenmukaisesta kehittämisestä, valvoa teletoimen alalla toimivia laitoksia ja laitteita sekä niistä annettujen säännösten ja määräysten noudattamista. Lisäksi posti- ja telelaitoksen on suoritettava muut valtion sille antamat tehtävät.

Puhelinliikenteestä, joka muodostaa noin 98 % puhelinverkon liikenteestä, posti- ja telelaitos hoitaa kaukopuhelinliikenteen koko maassa ja ulkomaanliikenteen. Paikallispuhelinlaittoimesta on posti- ja telelaitoksen hoidossa 3/4 maamme pinta-alasta. Tällä alueella on puhelimia 1/4 maamme puhelimesta ja alueella asuu 1/3 maamme väestöstä. Puhelinliittymiä posti- ja telelaitoksen verkossa oli 1 päivänä tammikuuta 1985 yhteensä noin 600 000.

Posti- ja telelaitoksen yksinomaisessa hoidossa on perinteellinen sähkeliikenne sekä yleinen teleksiliikenne. Posti- ja telelaitos hoitaa osin yhteistoiminnassa puhelinlaitosten kanssa myös datasiirto-, telekopiointi-, teleteksi- ja muuta näihin verrattavaa teletoimintaa. Lisäksi posti- ja telelaitos hoitaa muun muassa hälytys-, ilmoitus- ja kaukomittaustietojen siirtoa.

Posti- ja telelaitoksen tehtävänä on paitsi harjoittaa valtion teletoimintaa myös myöntää toimiluvat ja vahvistaa eräitä maksuja sekä valvoa yksityisten omistamia puhelinlaitoksia. Posti- ja telehallitus toimii siten myös teletoimen hallintoviranomaisena, missä ominaisuudessa se muun muassa valvoo puhelinverkkojen rakennemääräysten ja toimilupaehtojen noudattamista.

Radiotoimen osalta posti- ja telelaitos hoitaa meriradioliikenteen, kansainvälisen ohjelmansiirtoliikenteen ja valtakunnallisen autoradioliikenteen sekä suunnittelee, ohjaa ja valvoo radiotajuuksien hyväksikäyttöä sekä määrittelee radiolaitteiden ja -asemien tekniset vaatimukset. Radiotoimen uutena verkkona on posti- ja telelaitoksen kaukohakuverkko.

Teletoimen tehtävissä työskentelee posti- ja telelaitoksessa yhteensä noin 14 000 henkilöä.

Toimilupalaitosten toiminta on elinkeinolain mukaista luvanvaraista toimintaa. Luvan myöntää posti- ja telehallitus. Toimiluvat on vahvistettu siten, että toimilupalaitosten sekä posti- ja telelaitoksen toimialueet kattavat koko maan ja että toimialueet eivät mene päällekkäin. Toimilupa-aika on 15—25 vuotta.

Toimilupalaitoksia on tällä hetkellä 58. Osakeyhtiöitä toimilupalaitoksista on 31, osuuskun-

tia 17, taloudellisia yhdistyksiä 7 ja kunnallisia laitoksia 3.

Perinteellisen puhelinliikenteen lisäksi toimilupalaitokset hoitavat omilla toimilupa-alueillaan datasiirtoliikennettä osin yhdessä posti- ja telelaitoksen kanssa, telekopiointia sekä ilmoituksen-siirtoa, teleteksi- ja videoteksi- eli telset-liikennettä. Näiden siirtomuotojen ohella toimilupalaitokset hoitavat myös erilaisten hälytys-, ilmoitus- ja kaukomittaustietojen sekä kaukosäätöjen ja muiden sellaisten tietojen siirtämistä sekä vastaavat oman verkostonsa osalta myös johtojen järjestämisestä teleksitilaaajille. Toimilupalaitokset hoitavat myös yleistä radiopuhelin- ja henkilöhakutoimintaa, minkä lisäksi ne toimialueellaan osallistuvat yleisen datasiirtoverkon toteuttamiseen.

Toimilupalaitosten puhelinverkoissa on 3/4 maamme puhelimesta. Toimilupalaitosten hoidossa on 1/4 maamme pinta-alasta ja tällä alueella asuu 2/3 maamme väestöstä. Puhelinliittymiä toimilupalaitosten verkoissa oli 1 päivänä tammikuuta 1985 yhteensä noin 1 500 000. Suurimman toimilupalaitoksen, Helsingin Puhelin-yhdistyksen verkossa on yli 500 000 liittymää.

Pienimmän laitoksen verkossa on noin 1200 liittymää. Toimilupalaitosten palveluksessa on noin 8 000 henkilöä.

Koko maan puhelinten lukumäärä oli vuoden 1985 alussa noin 2 900 000. Puhelintiheys oli täten 59,2 puhelinta 100 asukasta kohden.

Nykyisin telepäätelaitteisiin sovelletaan kansainvälisen neuvoo-antavan puhelin- ja lennätin-komitean (Comité Consultative International des Téléphones et Télégraphes, CCITT) rakennus-suosituksia, jotka perustuvat osittain muiden kansainvälisten standardointijärjestöjen työhön. Tavallisimmista päätelaitteista, kuten puhelinkoneesta, on maassamme käytössä yhtenäinen tekninen vaatimus, joka on liikenneministeriön vahvistama ja on Valtion Painatuskeskuksen julkaisuna Puhelinverkkojen rakennemääräykset yleisesti saatavana. Uudempien päätelaitteiden osalta käytäntö vaihtelee. Sellaisille päätelaitteille, jotka kytketään myös sähköverkkoon, tehdään lisäksi sähköturvallisuustarkastus Sähkötarkastuskeskuksessa.

Nykyisen käytännön mukaisesti kukin telelaitos on toimittanut tilaajilleen telepäätelaitteet, jolloin vastuu päätelaitteen ja televerkon yhteensopivuudesta on luonnostaan ollut laitteet toimittaneella telelaitoksella. Käytäntö on nyt muuttumassa siten, että telepäätelaitteiden kauppa vapautetaan, jolloin tilaaja voi hankkia

tarvitsemansa laitteet miltä tahansa niitä myyvältä yritykseltä.

### 2.3. Teletointi muissa maissa

Euroopan maissa teletointia hoitaa joko ministeriö, valtion laitos tai valtion yhtiö ja kussakin maassa on yleensä vain yksi teletointin harjoittaja. Poikkeuksia ovat Suomen lisäksi lähinnä Tanska, jossa on valtion laitoksen ohella yksi kunnallinen laitos ja kaksi alueellista valtionenemmistöistä yhtiötä, sekä Englanti, jossa entisen valtion yhtiön osakkeet on myyty yksityisille ja jossa sen lisäksi on yksi kaupunkipuhelinlaitos.

Amerikan Yhdysvalloissa ja Kanadassa teletointi on pääasiassa yksityisten yritysten hoidossa. Kuitenkin myös näissä maissa teletointin harjoittaja tarvitsee toimiluvan, jonka myöntää valtion viranomainen.

### 2.4. Valmisteluvaiheet ja aineisto

Viimeisten kuudenkymmenen vuoden aikana on tehty useita yrityksiä puhelinlainsäädännön uudistamiseksi. Mikään näistä ei kuitenkaan ole johtanut uudistuksiin. Viimeksi vuonna 1981 liikenneministeriö asetti työryhmän (telelakityöryhmä) laatimaan puhelin- ja lennätinliikennettä koskevan kohdeviestinnän kokonaisselvityksen sekä sen pohjalta ehdotuksen uudeksi telelainsäädännöksi. Työryhmä laati lakiehdotuksen, mutta ei katsonut tarkoituksenmukaiseksi laatia ehdotusta telelainsäädännön kokonaisuudistukseksi, vaan piti tarkoituksenmukaisempana, että alemmanasteisten säädösten valmistelu suoritettaisiin vasta sitten, kun on tehty päätöksiä toteutuksen suuntaviivoista. Mietintöön sisältyi useita eriäviä mielipiteitä.

Liikenneministeriö pyysi telelakityöryhmän mietinnöstä lausunnot noin 40:lta teletointin, valtionhallinnon, kuntien keskusjärjestöjen, telealan teollisuuden ja tutkimuksen sekä muun elinkeinoelämän edustajalta. Lausunnoissa ehdotukseen kohdistettiin varsin paljon kritiikkiä. Ehdotusta pidettiin laajasti valtion teletointin hoitoa suosivana sekä telepäätelaitteiden hankinnan vapauttamista rajoittavana, minkä vuoksi useat lausunnonantajat katsoivat, että uudistuksen valmistelua tulee jatkaa laajapohjaisessa kokonpanossa.

Telelainsäädännön valmistelun loppuunsaattamiseksi asetettiin 2 päivänä helmikuuta 1983

toimikunta. Toimikunnassa oli valtion teletointin, toimiluvan varaisten puhelinlaitosten ja telepalvelujen käyttäjien edustuksen lisäksi poliittinen edustus. Toimikunta, joka otti nimekseen telelakitoimikunta, sai työnsä päätökseen 30 päivänä tammikuuta 1984 (komiteamietintö 1984:8). Mietinnöstä pyydettiin lausunto 47:lta viranomaiselta, elinkeinoelämän järjestöltä ja henkilöltä. Lausunnoissa ehdotusta pidettiin sopivana lähtökohtana uudelle lainsäädännölle ja se vähäinen kritiikki, joka ehdotukseen kohdistettiin, oli ehdotukseen liittyvien eriävien mielipiteiden suuntaista eikä tuonut tarkasteluun uutta. Käsillä oleva esitys teletointitalaiksi perustuu pääosiltaan toimikunnan mietintöön ja siitä saatuihin lausuntoihin.

### 3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

Esityksessä on pidetty lähtökohtana sitä, että teletointia harjoitetaan pääasiassa nykyisten hoito-, ohjaus- ja valvontaorganisaatioiden avul-  
la.

Teletointia, samoin kuin sen hoitojärjestelyt ovat parhaillaan varsin nopeassa kehitysvaiheessa. Ohjaus- ja valvontatehtävien hoitoon voivat lähitulevaisuudessa vaikuttaa muun muassa posti- ja telalaitoksen mahdollinen muuttuminen liikelaitokseksi, jolloin sen nykyisin hoitamat viranomaistehtävät tulee järjestää uudestaan. Posti- ja telalaitoksen liikelaitosuudistukseen asti esitetään teletointitalakiehdotukseen liittyvät viranomaistehtävät hoidettaviksi väliaikaisella organisaatiolla.

Liikenneministeriön lisääntyvien tehtävien vuoksi sen organisaatiota olisi vahvistettava perustamalla yleiseen osastoon erillinen toimisto teleasioita varten. Tähän toimistoon perustettaisiin yleishallintotehtäviä varten viisi uutta virkaa tai tointa samalla, kun siihen siirrettäisiin posti- ja telehallituksen puhelinlaitosten tarkastustoimistosta teknisiin tehtäviin yhteensä seitsemän virkaa ja tointa.

Posti- ja telehallituksen puhelinlaitosten tarkastustoimisto esitetään lakkautettavaksi, koska sen hoitamat tehtävät siirtyvät kokonaan pois posti- ja telalaitoksesta.

Telepäätelaitteiden tyyppitarkastus- ja tekniset mittaus- ja tarkastustehtävät on tarkoitus järjestää muiden viranomaisten tai julkisoikeudellisten yhteisöjen sekä telalaitosten tai tutkimuskeskusten toimesta. Nämä tehtävät eivät aiheuta merkittä-

viä muutoksia niitä suoritettavissa organisaatioissa.

#### 4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esitys rajoittuu valtaosaltaan nykyisen teletoinnin sääntelyyn. Esitys sisältää kuitenkin uutena tehtävänä tyyppihyväksynnän antamisen telepäätelaitteille. Tehtävän suorittaisi Sähkötarastuskeskus, jolle liikenneministeriö delegoisi sen hoitamisen. Tyyppihyväksynnästä ei aiheudu valtiontaloudelle vaikutuksia, koska toiminta rahoitetaan tarkastuksista perittävillä maksuilla voittoa tuottamatta.

Liikenneministeriön organisaation vahvistaminen aiheuttaa viiden uuden viran ja toimen perustamistarpeen teletoinnin yleishallintotehtäviin ministeriön yleiseen osastoon ja vastaavan

lisäyksen palkkamenoihin. Muut virat ja toimet siirretään ministeriöön posti- ja telehallituksesta eivätkä siten aiheuta palkkamenojen lisäystä.

Telelaitokset ovat suorittaneet useimpien telepäätelaitteiden tyyppitarkastukset. Koska telelaitokset ovat tarkastaneet laitteet tarkoituksenaan varmistaa, että ne sopivat telelaitosten omaan asiakaspalveluun, niiden suorittamat tarkastukset ovat olleet laajempia kuin mitä tämän lakiesityksen perusteella on tarkoitus suorittaa. Näiden tyyppitarkastusten perusteella voidaan kuitenkin tyyppitarkastusmaksun suuruudeksi arvioida noin 2000—4000 markkaa yhtä tarkastusta kohden. Maksun suuruus riippuu myös suoritettavien tarkastusten kokonaismäärästä.

Lakiehdotuksella on pyritty siihen, että teletointa voitaisiin hoitaa kansantalouden kannalta mahdollisimman edullisesti ja että käyttäjät saisivat telepalvelut käyttöönsä kohtuullisin ja tasapuolisin maksuin ja muin ehdoin.

### YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

#### 1. Lakien perustelut

##### 1.1. Teletoimintalaki

##### 1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Soveltamisala.* Teletoimintalain säännöksiä sovelletaan teletoimintalain 1 §:n mukaan teletoimintaan, joka on määritelty 2 §:ssä.

Lain soveltamisalan kannalta ei ole merkitystä sillä tekniikalla, jonka avulla siirtoyhteys televerkossa muodostetaan. Siirtoyhteys voidaan muodostaa esimerkiksi telekaapelin, radiolinkin, satelliitin tai näiden yhdistelmän avulla. Televerkon radiolaitteiden osalta noudatetaan lisäksi radiolaitteista voimassa olevaa lakia.

Pykälän 2 momentissa lain soveltamisalaa on rajoitettu valtion virastojen ja laitosten osalta. Eräillä valtion virastoilla ja laitoksilla on toimintasektorillaan tiettyjä erityistarpeita, joiden tarkoitukseen yleiset televerkot eivät sijaintinsa tai luonteensa puolesta sovi. Tällaisia tehtäviä on sisäasiainministeriöllä poliisi- ja pelastuspalvelutoiminnan, ilmailuhallituksella ilmailuviestitoiminnan sekä Valtionrautateilla sen hoitaman liikenteen osalta. Näillä viranomaisilla jo olemassa olevat verkostot on asetuksella tarkoitettu vapaut-

taa luvanvaraisuudesta. Muilta valtion viranomaisilta sen sijaan vaadittaisiin asetuksen mukaan liikenneministeriöltä haettava lupa, jos ne aikoisivat harjoittaa teletoimintaa omaa tarvettaan varten.

Pykälän 3 momentissa on lueteltu sellaisia teletoiminnan muotoja, jotka vähämerkityksellisinä, tarpeettoman päällekkäissääntelyn estämiseksi tai muista syistä on haluttu jättää soveltamisalan ulkopuolelle.

Momentin 1 kohdan mukaan laki ei koski teletoiminnan harjoittamista omaa tarvetta varten asianomaisen hallinnassa olevalla yhtenäisellä alueella.

Momentin 2 kohdan avulla on pyritty poistamaan tarpeeton päällekkäisyys radiolaitteista voimassa olevan lain kanssa. Radiolaitteiden käyttöä yleiseen teletoimintaan on esimerkiksi autopuhelinverkon rakentaminen ja ylläpito. Kun säätelyn tulisi olla toteutustekniikasta riippumaton, ehdotetaan myös radiolaitteilla toteutetut kiinteät yhteydet luvanvaraisiksi.

Momentin 3 kohdassa mainittujen tämän lain piiriin kuuluvista televerkoista erillään olevien verkkojen pitäminen lain soveltamisalan ulkopuolella on niiden erityisluonteen vuoksi tarkoituksenmukaista.

Momentin 4 kohdan yleissäännös antaa mahdollisuuden jättää asetuksella erilaisia yleisen teletoiminnan ja lain tavoitteiden kannalta vähämerkityksellisiä teletoiminnan muotoja lain soveltamisalan ulkopuolelle. Tällaisia ovat esimerkiksi sähkölaitosten käytön ja valvonnan, kunnallistekniikan käytön ja valvonnan sekä liikenteen ohjauksen edellyttämä teletoiminta. Liikenneministeriölle ehdotetaan asetuksella annettavaksi oikeus päättää myös, mitä muuta teletoimintaa olisi pidettävä merkitykseltään vähäisenä.

2 §. *Määritelmiä.* Pykälän 1 kohdassa määritelty teletoiminta tarkoittaa televerkkojen rakentamista ja ylläpitoa sekä teleliikenteen hoitoa. Teleliikenteen hoidolla tarkoitetaan tällöin televiestinnän välittämistä televerkossa. Televiestintä voi olla erilaatuista ja siten esimerkiksi puhelua, tekstinsiirtoa, datasiirtoa ja kuvansiirtoa. Sen sijaan laki ei säätele viestin sisältöä.

Pykälän 2 kohdassa määritellylle televerkolle on ominaista viestinvälityskyky, joka edellyttää ainakin siirtoyhteyksiä sekä yleensä myös yhtä tai useampaa verkon keskusta. Siirtoyhteys muodostetaan yhden tai useamman siirtojohdon ja useimmin myös keskuksen avulla. Siirtojohto voi olla esimerkiksi telekaapelin johdinpari, johdinten ja telelaitteiden avulla muodostettu siirtojohto tai radio- tai satelliittilaitteilla muodostettu siirtojohto. Televerkot ovat yleisiä televerkkoja tai erillisverkkoja. Yleinen televerkko on televerkko, jossa harjoitetaan yleistä teletoimintaa.

Yleisiä valtakunnallisia televerkkoja ovat nykyään puhelinverkko, telexiverkko ja yleinen datasiirtoverkko. Kullakin näistä on omat keskuksensa. Käyttäjät liittyvät näihin verkkoihin paikallissiirtoverkostosta kytketyn tilaajajohdon välityksellä. Muita yleisiä televerkkoja ovat telelaitosten autopuhelin- ja henkilöhakuverkot, joita on sekä valtakunnallisia että alueellisia. Kolmannen ryhmän yleisiä televerkkoja muodostavat televisiokuvan siirron mahdollistavat ohjelmansiirtoverkot, jotka ovat tällä hetkellä paikallisia verkkoja ja jotka eivät kuulu tämän lain mukaisen toimilupamenettelyn piiriin. Näissä verkoissa tapahtuvasta ohjelmansiirtotoiminnasta on tarkoitus sääntää kaapelilähetystoimintaa koskevassa laissa. Mikäli tällaisessa verkossa aletaan tekniikan kehityksessä harjoittaa teletoimintaa, verkko tulee tämän lain mukaisesti toimiluvanvaraiseksi.

Yleisestä televerkostosta voidaan kytkeä myös kiinteitä yhteyksiä. Näitä ovat esimerkiksi kiinteät datayhteydet sekä pankkien ja muiden yritysten tiedonsiirtoverkot.

Erillisverkkoja ovat esimerkiksi Oy Yleisradio Ab:n ohjelmansiirtoverkko sekä Valtionrautateiden ja voimayhtiöiden televerkot.

Pykälän 3 kohdan mukaan yleisellä teletoiminnalla tarkoitetaan teletoimintaa, jossa televerkon käyttäjiä ei ole rajoitettu verkon vaikutuspiirissä. Yleinen televerkko voi olla osa koko maan kattavaa yleistä televerkostoa tai se voi rajoittua suppeammalle alueelle, kuten esimerkiksi suuryhteis-antenni- ja kaapelitelevisioverkot.

Pykälän 4 kohdassa määritellään telelaitoksiksi posti- ja telelaitos sekä ne muut yleisen teletoiminnan harjoittajat, joiden velvollisuutena on hoitaa toimialueellaan teletoimintaa osana valtakunnan yleistä televerkostoa.

Muilla kuin edellä mainituilla yleisen teletoiminnan harjoittajilla on oikeus hallinnassaan olevan verkon avulla harjoittaa teletoimintaa toimilupaehtojensa mukaisesti ilman telelaitoksille säädettyjä velvollisuuksia. Näitä toimilupalaitoksia ei tässä laissa kutsuta telelaitoksiksi. Näin ollen esimerkiksi yksinomaan ohjelmien lähetyks- ja jakelutoimintaan tarkoitettujen paikallisten verkkojen rakentamista ja ylläpitoa harjoittavaa ei pidetä telelaitoksena.

Pykälän 5 kohdassa mainitut telepäätelaitteet eivät kuulu televerkkoon, vaan televerkko päättyy pistorasiaan tai vastaavaan liityntäpisteeseen. Telepäätelaitteita ovat esimerkiksi puhelimet, kaukokirjoittimet, modeemit ja puhelinvaihteet. Atk-laitteet eivät ole telepäätelaitteita. Kuitenkin atk-laitteen verkkoonliittämisen mahdollistava modeemi on atk-laitteeseen sisältyvänäkin telepäätelaitteena. Telepäätelaitteella tulee olla standardoituun liityntäpisteeseen soveltuvat teknisten määräysten edellyttämät verkkoonliittämisoimaisuudet. Silloin kun kyseessä on muu kuin standardiliityntä määritellään liityntäehdot tapauskohtaisesti.

Pykälän 6 kohdassa määritellään televiestintä. Viesti voi olla puhetta, tekstiä, tietoa tai kuvaa, jonka lähettäjän telepäätelaitteella muuttuu televerkossa siirtämiseen sopivaan muotoon ja jonka vastaanottajan telepäätelaitteella muuttuu takaisin alkuperäiseen muotoon.

## 2 luku. Teletoiminnan harjoittaminen

3 §. *Televerkot.* Pyrkimyksenä on kansantaloudellisesti edullisesti ja teknisesti tarkoituksenmukaisella tavalla muodostettu verkosto, joka peittää koko maan ja on jokaisen saatavilla. Kuhunkin yleiseen televerkkoon voi liittyä jokai-

nen verkon vaikutuspiirissä oleva, joka suorittaa liittymisen edellytyksenä olevat toimenpiteet.

Pykälän 2 momentissa tarkoitetut erillisverkot ovat toiminnallisesti yleisestä televerkostosta erillään, eivätkä ne siten kuulu yleiseen televerkostoon vaikka niillä olisi osittain tai kokonaan yhteisiä rakenneosia yleisen televerkoston kanssa. Tällaisia verkkoja ovat esimerkiksi Oy Yleisradio Ab:n ohjelmansiirtoverkko sekä Valtionrautateiden ja voimayhtiöiden televerkot.

Erillisverkossa tapahtuvan teletoiminnan harjoittamiseen vaaditaan toimilupa, jollei kysymyksessä ole 5 §:n 1 momentissa tai 6 §:ssä mainittu toiminta. Tarkoituksena ei ole luoda telelaitoksille sellaista monopoliasemaa, etteikö erillisverkoille voitaisi myöntää toimilupia. Pyrkimyksenä ei toisaalta ole edistää erillisverkkojen rakentamista niin, että se vaikeuttaisi yleisen teletoiminnan harjoittamista.

Erillisverkon ja yleisen televerkoston välillä voi olla yhdysliikennettä. Yhdysliikenteen edellytyksenä on, että asianomainen erillisverkko täyttää yleiseen televerkkoon liittämiseksi asetetut tekniset vaatimukset sekä muut liitântäehdot, joita voidaan asettaa myös toimiluvassa.

4 §. *Yleinen teletoiminta.* Ehdotuksen tarkoituksena on säilyttää teletoimen nykyinen hoitojärjestelmä, joka perustuu posti- ja telelaitoksen sekä alueellisten puhelinlaitosten eli 2 §:n 3 kohdan mukaisten telelaitosten harjoittaman yleisen teletoiminnan koko maan kattavaan kokonaisuuteen.

Pykälän 2 kohta antaa mahdollisuuden toimilupien myöntämiseen yleisen teletoiminnan harjoittamiseen muillekin kuin edellä mainituille telelaitoksille.

Nykyisen puhelinjulistuksen mukaisen toimiluvan myöntää posti- ja telehallitus ja lennätinlain mukaisen toimiluvan liikenneministeriö. Ehdotuksen mukaan valtioneuvosto myöntäisi yleisen teletoiminnan harjoittamiseen oikeuttavat toimiluvat. Muutos on tarpeellinen, jotta liikenneministeriön asema teletoimen keskeisenä ohjaavana viranomaisena selkiintyisi ja jotta posti- ja telelaitoksen liiketoimintana harjoittama teletoiminta erotettaisiin hallintotoiminnasta. Kun valtioneuvosto myöntäisi puheena olevat toimiluvat, keskittyisi yleisen teletoiminnan eri sektoreita koskeva päätöksenteko samalle tasolle.

5 §. *Erityinen teletoiminta.* Teletoiminnan harjoittaminen vaatii pääsääntöisesti toimiluvan. Liikenneministeriö voisi myöntää luvan muun kuin yleisen teletoiminnan harjoittamiseen erillisverkossa. Säännös koskisi lähinnä sellaisia eri-

tyisiä tilanteita, joissa käyttäjä tarvitsee toimintaansa varten erillisen televerkon, esimerkiksi atk-, pankki-, kirjasto- ja muita vastaavia tietopalveluja varten, ja muutoinkin kun käyttäjälle ei voida tarjota yleisestä televerkostosta kohtuullisin kustannuksin tämän erityistarpeiden mukaisia viestintämahdollisuuksia. Kun teleliikennettä yleisessä televerkostossa on pidettävä pääsääntönä, on liikenneministeriön luvan myöntämistä harkitessaan otettava huomioon kysymyksessä olevan teletoiminnan vaikutus yleisen teletoiminnan harjoittamiseen.

Erityiseen teletoimintaan myönnettävässä luvassa voidaan asettaa toiminnalle ehtoja ja rajoituksia esimerkiksi toiminnan alueen, yhteyksien ja teknisten ominaisuuksien suhteen.

6 §. *Poikkeukset luvanvaraisuudesta.* Oy Yleisradio Ab on kotimaassa huolehtinut radio- ja televisio-ohjelmien siirrosta eri puolilla maata oleville lähetysasemilleen. Ohjelmansiirto tapahtuu nykyisin radiolinkkiverkoston välityksellä. Vaikka kyseisen verkon rakentaminen ja ylläpito sekä liikenteen hoito kyseisessä verkossa ovat lain piiriin kuuluvaa teletoimintaa, ei teletoimintalain mukaisen erillisen luvan vaatimista Oy Yleisradio Ab:ltä ole pidetty tarpeellisena, koska yleisradiotoiminnasta säädetään erikseen.

Nykyisin on ollut mahdollista rakentaa kaapelitelevisio- ja suuryhteisantenniverkkoja ilman toimilupaa. Tämä toiminta tulisi nyt ehdotuksen mukaan kuulumaan teletoimintalain piiriin. Tässä laissa tarkoitettua toimilupaa ei kuitenkaan ole pidetty tarpeellisena edellyttää yksinomaan ohjelmien lähetys- ja jakelutoimintaan tarkoitettujen paikallisten verkkojen rakentamiselta ja ylläpidolta. Kysymys on yksisuuntaisesta lähetys- ja jakelutoiminnasta esimerkiksi kaapelitelevisio- tai yhteisantenniverkkojen avulla. Sen sijaan näille verkoille voitaisiin asettaa tämän lain nojalla teknisiä määräyksiä.

Pykälän soveltaminen edellyttää, että kysymys on paikallisesta verkosta. Olosuhteista riippuen toiminta voi tapahtua yhden kunnan sisäpuolella tai ulottua useampien kuntien alueelle. Mikäli toimintaa halutaan laajentaa käsittämään myös muuta teletoimintaa taikka alueellisesti niin, ettei sitä enää voida pitää paikallisena, edellytetään hankittavaksi, toiminnan luonteesta riippuen joko lain 4 tai 5 §:ssä tarkoitettu toimilupa.

7 §. *Toimiluvan ehdot.* Pykälän säännökset koskevat kaikkia toimilupia. Telelaitoksille toimiluvat ehdotetaan myönnettäväksi toistaiseksi, koska niiden harjoittama toiminta on luonteeltaan jatkuvaa. Ehdotus muuttaisi aikaisempaa

käytäntöä, jonka mukaan puhelintoimiluvat on myönnetty määräajaksi, 15—25 vuodeksi kerrallaan. Erityiseen teletoimintaan lupa myönnettäisiin määräajaksi, kuitenkin enintään 15 vuodeksi. Määräaika ehdotetaan näin pitkäksi, jotta kyseiseen toimintaan kohdistetut investoinnit voidaan hyödyntää riittävän tehokkaasti.

Pykälän 2 momentin mukaan telelaitoksille myönnettävässä toimiluvassa määriteltäisiin maantieteellinen toimialue sekä ne siirtoyhteydet, joilla teletoimintaa saadaan harjoittaa. Siirtoyhteyksien määrittäminen on välttämätöntä telelaitosten välisen yhdysliikenteen mahdollistamiseksi. Telelaitosten oikeudet ja velvollisuudet pyritään määrittelemään laissa ja asetuksessa niin laajasti, että itse toimilupa olisi mahdollisimman lyhyt, selkeä ja yhdenmukainen.

Periaatteessa ei ole estettä toimiluvan myöntämiseen yleisen teletoiminnan harjoittamista varten myös muulle kuin laissa tarkoitetulle telelaitokselle.

Erityiseen teletoimintaan myönnettävässä luvassa määriteltäisiin myös toiminnan laajuus joko maantieteellisesti tai luvan piiriin kuuluvina toimipaikkoina tai muulla vastaavalla tavalla. Luvassa voitaisiin erityiselle teletoiminnalle asettaa myös ehtoja ja rajoituksia, jotka koskisivat esimerkiksi siirtoyhteyksiä ja teknisiä vaatimuksia.

Pykälän 3 momentissa tarkoitettu lupaehtojen muuttaminen tulee kysymykseen silloin, kun voidaan todeta esimerkiksi olosuhteiden muuttuneen niin oleellisesti, että lupaehtojen muuttaminen on perusteltua.

**8 §. Telelaitosten yleiset velvollisuudet.** Pykälän 1 momentissa on pyritty asettamaan telelaitoksille selvät velvollisuudet hoitaa ja kehittää teletoimintaa toimialueellaan ja osana valtakunnallista kokonaisuutta. Tällöin pyritään siihen, että päällekkäisten verkostojen ja telelaitostointojen rakentamiselta välttytään.

Kunkin telelaitoksen on osaltaan huolehdittava siitä, että käyttäjillä on olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisin ja tasapuolisin ehdoin riittävät, varmat ja turvalliset televiestintämahdollisuudet. Kun sähköinen tiedonsiirto tulee sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta yhä merkittävämmäksi, on yleisen teletoiminnan ylläpidossa ja kehittämisessä kiinnitettävä lisääntyvässä määrin huomiota myös viestinnän suojaan ja yleensäkin käyttäjien oikeusturvaan.

Telelaitoksella on myös velvollisuus osaltaan huolehtia televerkkonsa yhteenliittämisestä toisen telelaitoksen televerkon kanssa siten, että verkko-

ja voidaan käyttää liikenteeseen yleisessä televerkostossa.

Telelaitokset voivat laissa tarkoitetun teletoiminnan yhteydessä harjoittaa muutakin liiketoimintaa, kuten päätelaitteiden myyntiä, vuokrausta ja huoltoa sekä telealan konsulttipalvelujen antamista käyttäjille. Niin ikään telelaitokset voivat tarjota omistamistaan päätelaitteista yleisölle mahdollisuuden televiestinnän lähettämiseen tai vastaanottamiseen. Näitä lain piiriin kuulumattomia toimintoja telelaitos voisi harjoittaa muuallakin kuin toimialueellaan. Toisaalta telelaitos ei voisi kieltää muita yrittäjiä harjoittamasta toimialueella tällaista toimintaa.

**9 §. Telelaitosten tehtävät.** Telelaitosten välistä työnjakoa koskevat säännökset puuttuvat voimassa olevasta lainsäädännöstä, joka sääntelee ainoastaan puhelin- ja lennätinliikennettä. Epäselvyyttä posti- ja telelaitoksen ja toimilupalaitosten välisen työnjaon määrittelyssä on aiheutunut erityisesti televiestinnän uusia muotoja koskevien säännösten puuttumisesta.

Pykälän 1 momentissa määritellään ne tehtävät, joita toimilupalaitoksen tulee hoitaa toimialueellaan ja toimiluvassa mainituilla siirtoyhteyksillään. Näitä olisivat johtoverkon ja paikalliskustusten rakentaminen ja ylläpito, liittymien antaminen niistä käyttäjille sekä teleliikenteen hoito näin muodostuneessa verkossa. Paikalliskustusten rakentaminen tarkoittaa puhelinkeskusten ohella myös muiden televerkkojen erillisiä tai puhelinkeskukseen liittyviä paikalliskeskuksia, milloin sellaiset ovat tarpeen toimialueelta tällaiseen televerkkoon liittyvien käyttäjien yhteyksien tarkoituksenmukaiseksi rakentamiseksi. Lisäksi laitoksen tulisi huolehtia osaltaan yhdysliikenteestä muiden telelaitosten kanssa sekä osallistua muutoinkin yleisten televerkkojen rakentamiseen ja ylläpitoon.

Pykälän 2 momentissa todetaan, että posti- ja telelaitos hoitaa edellisessä kappaleessa mainitut tehtävät muualla kuin toimiluvan alaisten telelaitosten toimialueilla.

Pykälän 3 momentissa määritellään posti- ja telelaitoksen koko maahan ulottuvat tehtävät. Momentin 1 kohdan mukaan posti- ja telelaitoksen asiana on rakentaa ja ylläpitää kaukojohtoverkkoa ja kaukokeskuksia samoin kuin muita erityisten valtakunnallisten televerkkojen välittömästi kaukoyhteyksiin liittyviä keskuksia sekä hoitaa niiden avulla teleliikennettä yhteistyössä muiden telelaitosten kanssa. Erityisillä valtakunnallisilla verkoilla tarkoitetaan esimerkiksi teleliikenneverkkoa, yleistä datasiirtoverkkoa ja valtakunnal-

lisia autopuhelinverkkoja. Posti- ja telelaitos rakentaisi näitä verkkoja, joiden keskuksat voisivat sijaita toimilupalaitostenkin toimialueella. Kuten jäljempänä 10 §:stä ilmenee, käyttäjät liittyisivät näihin keskuksiin sen telelaitoksen johtoverkon välityksellä, jonka tehtävänä on johtoverkon rakentaminen ja ylläpito kysymyksessä olevalla alueella. Posti- ja telelaitokselle ei siten kuuluisi johtoverkon rakentaminen yhteyksien antamiseksi toimilupa-alueen käyttäjille, paikalliskeskusten rakentaminen toimilupa-alueen johtoverkkoon eikä johtoverkon rakentaminen toimilupa-alueen paikalliskeskusten välille.

Momentin 2 kohdan mukaan posti- ja telelaitoksen asiana olisi rakentaa ja ylläpitää Suomen ja ulkomaiden välistä televerkkoa. Momentin 3 kohdan mukaan posti- ja telelaitos harjoittaisi liikenneministeriön määräämissä puitteissa myös muuta teletoimintaa. Viimeksi mainitun säännöksen perusteella liikenneministeriö ei kuitenkaan voisi antaa posti- ja telelaitoksen tehtäväksi sellaista teletoiminnan harjoittamista, joka olisi ristiriidassa pykälän 1 ja 2 momentin mukaan määräytyvän telelaitosten työnjaon kanssa.

Ne tehtävät, jotka toimiluvan alaisten telelaitosten ja posti- ja telelaitoksen tulisi tämän pykälän mukaan hoitaa, eivät olisi niillä yksinoikeutena, vaan toimilupa voitaisiin antaa joltakin osin muillekin.

*10 §. Käyttäjän oikeudet ja velvollisuudet.* Nykyisestä lainsäädännöstä puuttuvat lähes tyystin käyttäjän oikeuksia koskevat säännökset, jotka on otettu tähän pykälään käyttäjää koskevien velvollisuuksien rinnalle.

Pykälän 1 momentin mukainen oikeus käyttää televerkkoa sisältää myös sekä oikeuden vuokrata yleisestä televerkosta kiinteitä yhteyksiä että oikeuden hyödyntää liittymää taloudellisesti tarjoamalla sitä edelleen käytettäväksi silloin, kun puheena olevan toiminnan ei katsota olevan sellaista, että se edellyttäisi toimiluvan teletoiminnan harjoittamiseen. Tällaista toimintaa on muun elinkeinon kuin teletoiminnan harjoittaminen tavalla, jossa teleliikenne on välttämättömänä osana liiketapahtumaa olematta itse liiketoimintaa. Esimerkkejä ovat etäiskäyttöisten tietojenkäsittelypalvelujen myynti ja tilausten vastaanotto vastaanottajan maksamien puhelujen avulla. Tällöin liiketoiminnan harjoittaja voi sisällyttää tietoliikenteestä syntyneen kulun laskutukseensa ilman, että sitä olisi katsottava teletoiminnan harjoittamiseksi. Ilman toimilupaa käyttäjä ei voi vuokrata edelleen teletoiminnan har-

joittamiseen tarvituista järjestelmistä erotettuja itsenäisiä osia esimerkiksi jakamalla vuokraamansa kiinteän johdon useaan itsenäiseen osaan ja myymällä näin saatuja osia muille.

Pykälässä on kysymys televiestinnän harjoittajan, televerkon kuluttajan oikeuksista. Telelaitos ei siten voisi tämän pykälän nojalla esimerkiksi vaatia toiselta telelaitokselta vuokralle kiinteitä yhteyksiä.

Käyttäjä liittyy pääsääntöisesti sijaintipaikkakuntansa telelaitoksen keskukseseen. Vain niissä tapauksissa, missä paikallinen keskus ei joko ylläpidä ollenkaan tarvittavan laatuista yleistä teletoimintaa tai ylläpitää sitä ominaisuuksiltaan siten erilaisena, että liittyminen edellyttäisi kohtuuttomia muutoksia tilaajan laitteissa, käyttäjä voisi liittyä 1 momentissa tarkoitettuun muuhun keskukseseen.

Paikalliskeskukseen tai erityisen valtakunnallisen verkon keskukseseen liittyminen tapahtuisi sen telelaitoksen johtoverkon välityksellä, jonka tehtävänä johtoverkon rakentaminen ja ylläpito on kysymyksessä olevalla alueella.

Jos telelaitos ei anna käyttäjälle 1 momentissa tarkoitettua oikeutta sen vuoksi, että televerkon välityskyky tai ominaisuudet eivät salli sitä, käyttäjän on vaikea saada selville, onko telelaitoksen päätös perusteltu. Käyttäjä voi saattaa tällöin kysymyksen liikenneministeriön tutkittavaksi 18 ja 24 §:n perusteella.

Teleliittymien oleellisten toimitusehtojen yhdenmukaistamiseksi liikenneministeriö vahvistaisi niiden yleiset perusteet 2 momentin mukaan. Näiden yleisten perusteiden nojalla kukin telelaitos voisi osaltaan laatia yksityiskohtaiset liittymisehdot.

Verkkoon liitettävien telepäätelaitteiden tulee olla 3 momentin mukaan tyyppihyväksyttyjä eivätkä ne saa aiheuttaa vaaraa tai häiriötä teletoiminnalle. Käyttäjä voi hankkia laitteensa telelaitokselta tai muualta ja vastaa itse laitteidensa kunnosta, jollei siitä ole telelaitoksen kanssa toisin sovittu.

Pykälän 4 momentissa on selostettu ne tapaukset, joiden johdosta telelaitoksella on oikeus sulkea liittymä. Säännös on tarpeen liittymän väärinkäytön estämiseksi ja se antaa telelaitokselle mahdollisuuden tarvittaessa nopeasti erottaa verkostaan sellainen liittymä, johon liitetty telepäätelaitte voisi aiheuttaa vaaraa tai häiriötä teletoiminnalle. Telepäätelaitteiden kaupan vapautuminen saattaa tuoda markkinoille myös teknisesti epäkelvoja laitteita. Säännös täydentää valtioneuvoston päätöstä toimiluvan saaneiden pu-

helinlaitosten velvollisuudesta sulkea puhelin maksamatta jätettyjen puhelu- tai sähkösanomaksujen tähden.

### 3 luku. Telekaapelin sijoittaminen

11 §. *Oikeus telekaapelin sijoittamiseen.* Oikeudesta sijoittaa telekaapeli tai -johto toisen maalle yhdyskunnan tai kiinteistön tarpeita varten on säädetty lähinnä rakennuslain 133 §:ssä (499/81) sekä eräistä naapuruussuhteista annetun lain (26/20) 16 §:ssä. Tämän ohella ja jotta erityisesti seudullisten ja valtakunnallisten telekaapelien rakentaminen ja ylläpito olisi nykyiseen tapaan mahdollista, säädetään 11 §:ssä oikeudesta sijoittaa telekaapeli toisen maalle. Oikeuden saaminen edellyttää reittisuunnitelman laatimista sekä lisäksi muun muassa lain 3 luvussa säädettyjen menettelytapojen noudattamista. Oikeuden voi saada lain 4 §:ssä tarkoitettu telelaitos.

12 §. *Reittisuunnitelman laatiminen.* Pykälässä on lueteltu niitä alueita, jonne telekaapelit ensisijaisesti tulisi sijoittaa. Lähtökohtana on se, että telekaapelit sijoitetaan ensisijaisesti tarkoitukseen soveltuville yleisistä teistä annetussa laissa (243/54) tarkoitetuille teialueille ja kaavoitusalueiden jakolaissa (101/60) tarkoitetuille yleisille alueille. Ottamalla telekaapelin sijoittamista koskevassa reittisuunnitelmassa mahdollisimman laajasti huomioon muut alueiden käyttöä koskevat suunnitelmat ja hankkeet pyritään siihen, että kaapelireitille ja asennettaville kaapeleille turvataan mahdollisimman pysyvä sijainti. Erilaiset telekaapelireitit koskevat suunnitelmat saadaan selville neuvottelemalla eri viranomaisten, muun muassa tie- ja vesirakennuslaitoksen ja kuntien kanssa. Näin menettelemällä saadaan myös kiinteistönomistajille aiheutuvat vahingot ja haitat samoin kuin telekaapelien rakentamisesta ja kunnossapidosta aiheutuvat kustannukset mahdollisimman pieniksi.

13 §. *Tiedottaminen ja kuuleminen.* Julkisista kuulutuksista annetun lain (34/25) mukaisen menettelyn noudattaminen edellyttää, että reittisuunnitelma saatetaan yleisesti tiedoksi julkaisemalla se kunnan ilmoitustaululla. Jotta tieto reittisuunnitelmasta leviäisi paremmin, on pykälän 2 momentissa lisäksi edellytetty, että reittisuunnitelma saatetaan yksityisten kiinteistönomistajien ja -haltijoiden tietoon julkaisemalla reittisuunnitelmaa koskeva ilmoitus paikkakunnalla yleisesti leviävässä sanomalehdessä. Edel-

leen on suunnitelma, niiltä osin kuin ne kutakin vastaanottajaa koskee, lähetettävä tiedoksi asianomaisille kiinteistönomistajille ja muille, joiden etua tai oikeutta suunnitelma koskee ja joiden osoitteet ovat tiedossa. Ilmoituksessa tulee mainita ne kiinteistöt, joita suunnitelma koskee.

Pykälän 3 momentti edellyttää, että reittisuunnitelmasta hankitaan lausunnot asianomaisilta viranomaisilta. Menettely täydentää 12 §:n perusteluissa mainittua neuvottelumenettelyä.

14 §. *Muistutus.* Pykälän 1 momentin mukaan yksityisellä kiinteistönomistajalla tai muulla, jonka etua ja oikeutta suunnitelma koskee, on oikeus tehdä muistutus kunnan rakennuslautakunnalle 30 päivän kuluessa suunnitelman julkipanosta. Mikäli muistutus tehdään, on ensisijaisesti asianomaisen telelaitoksen pyrittävä neuvottelemalla pääsemään yksimielisyyteen telekaapelireitistä muistutuksen tekijän kanssa. Jollei yksimielisyyteen kuitenkaan päästä, on asia saatettava kunnan rakennuslautakunnan ratkaistavaksi. Muutoksenhausta rakennuslautakunnan päätökseen on säädetty 27 §:ssä.

Rakennuslautakunta on otettu sijaintipaikkaa koskevien erimielisyyksien ratkaisijaksi nykyisen lennätinlain 8 §:ssä säädetyn välimiesmenettelyn sijasta, koska on haluttu saattaa menettely yhdenmukaiseksi rakennuslaissa säädetyn menettelyn kanssa. Muutos on perusteltu oikeusturvan kannalta, mutta toisaalta erimielisyyksien käsittely saattaa hidastua. Jotta telekaapelin sijaintia tietyin kiinteistön alueelle koskeva erimielisyyksi ei aiheuttaisi kohtuutonta viivästymistä ja lisäkustannusta koko kaapelireitille ja kun kaapelin sijainti on jälkikäteen vaihdettavissa, on pykälän 3 momentissa säädetty, että rakennuslautakunta voi päätöksessään, jolla kaapelireitin sijainti on ratkaistu, määrätä, että päätöstä on noudatettava ennenkuin se on saanut lainvoiman. Valitusviranomaisella on kuitenkin oikeus kieltää tai keskeyttää kaapelin rakentamistyö valituksen käsitte-lyajaksi.

15 §. *Rakentamisoikeus.* Oikeus ryhtyä rakentamis- ja kunnossapitotöihin telekaapelireitillä syntyy, jollei 14 §:n mukaista muistutusta tehdä 30 päivän kuluessa 13 §:n 1 momentissa mainitusta julkipanosta, tai jos muistutus määräajassa tehdään, sen jälkeen kun muistutuksen tekijän kanssa on asiasta sovittu tai kun kunnan rakennuslautakunta on ratkaissut telekaapelireitin sijainnin ja tehnyt päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta eikä valitusviranomainen ole kieltänyt täytäntöönpanoa.

Edellä tarkoitettuun oikeuteen sisältyy muun muassa oikeus kaataa telekaapelireitiltä puut ja muut kasvit, joiden kaataminen on telekaapelien rakentamisen tai kunnossapidon vuoksi välttämätöntä. Asiasta on tarkoitus säätää yksityiskohtaisemmin asetuksella ja tässä yhteydessä muun muassa huolehtia sen nykyisen lennätinlain 9 §:ssä säädetyn menettelyn jatkumisesta, jonka mukaan kiinteistönomistajalle varataan mahdollisuus itse ensisijaisesti suorittaa kyseiset toimenpiteet.

Pykälän 3 momentissa on telelaitoksen palveluksessa olevalle annettu oikeus 1 momentissa mainituissa töissä sekä niitä edeltävissä maastotutkimuksissa liikkua yksityisellä alueella sekä asettaa maastoon tarpeellisia merkkejä.

16 §. *Korvaukset.* Pykälän 1 momentin mukaan telelaitoksella on oikeus korvauksetta käyttää 12 §:ssä mainittuja tialueita ja yleisiä alueita televerkon reitteinä. Telelaitoksen on kuitenkin kunnostettava alue työn suorittamisen jälkeen. Yleisten teiden osalta tässä momentissa tarkoitetaan aluetta, jonka tienpitäjä on ottanut haltuunsa ja jonka luovuttamisesta kiinteistönomistaja on saanut tältä korvauksen.

Muiden kuin 1 momentissa mainittujen alueiden osalta kiinteistön omistajalla ja haltijalla on oikeus saada korvausta 15 §:ssä mainittujen rakentamis-, kunnossapito- ja maastotutkimustöiden suorittamisesta aiheutuneesta haitasta ja vahingosta. Korvausvaatimuksen tekemiselle varattu aika on pidennetty lennätinlain 6 kluudesta yhteen vuoteen.

Korvauksesta pyritään 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ensisijaisesti sopimaan asianomaisen kiinteistön omistajan tai haltijan sekä telelaitoksen välillä. Ellei sopimukseen päästä, noudatetaan 3 momentissa säädettyä menettelyä, joka on yhdenmukainen rakennuslain 133 §:n korvauksia koskevan menettelyn kanssa. Tämä sisältää muutoksen lennätinlaissa nykyisin säädettyyn menettelyyn. Edellä mainittua menettelytapaa koskevia muutoksia lukuun ottamatta pykälän säännöksellä ei ole pyritty muuttamaan nykyistä lennätinlain pohjalta vakiintunutta korvausmenettelyä.

17 §. *Laajemmat oikeudet.* Pykälässä viitataan mahdollisuuteen käyttää kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa säädettyä menettelyä ja mahdollisuuksia, mikäli 15 §:ssä mainittuja laajempia oikeuksia tarvitaan. Käytännössä tällaisia lisäoikeuksia tarvittaneen tulevaisuudessaakin erittäin harvoin.

#### 4 luku. *Teletoinnin ohjaus ja valvonta*

18 §. *Yleinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta.* Velvoite teletoinnin yleisestä ohjauksesta ja kehittämisestä tässä laissa mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi ehdotetaan annettavaksi liikenneministeriölle, joka myös valvoisi tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista.

19 §. *Teletoinnin neuvottelukunta.* Liikenneministeriön alaiseksi asiantuntijaelimeksi teletoinnin yleistä suunnittelua, hoitoa ja kehittämistä sekä telelaitosten yhteistoimintaa koskevissa asioissa ehdotetaan perustettavaksi neuvottelukunta, jonka valtioneuvosto asettaisi kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Pykälän 2 momentin mukaan neuvottelukunnassa tulisi olla valtion teletoinnin, toimiluvan alaisten telelaitosten, telealan tutkimuksen, telelaitteita valmistavan teollisuuden ja televiestinnän käyttäjien edustus. Ehdotuksen tarkoituksena on, että neuvottelukunta, jossa teletoinnin harjoittamiseen ja sen tarjoamien mahdollisuuksien hyväksikäyttöön liittyvät eri intressiryhmät ovat korkeatasoisesti edustettuina, muodostuisi asiantuntijaelimeksi, joka nopeasti ja tehokkaasti voisi käsitellä tehtäviinsä liittyviä kysymyksiä.

20 §. *Tekniset määräykset.* Pykälän mukaan liikenneministeriö vahvistaa tekniset määräykset. Tarkoituksena on, että käytännössä määräysten valmistelu tapahtuisi suurelta osin teletoinnin neuvottelukunnan ja telelaitosten toimesta. Työsään neuvottelukunta voisi käyttää myös ulkopuolisia asiantuntijoita. Neuvottelukunta olisi luonteeltaan pysyvä ja sen tulee seurata käytettävissä olevan tekniikan ja sitä koskevan kansainvälisen standardisoinnin kehitystä.

Teknisten määräysten tarkoituksena on varmistaa, että yleinen televerkosto toimii asetettujen teknisten ja toiminnallisten tavoitteiden mukaisesti ja että siihen liitettävät telepäätelaitteet ovat verkossa liikennöintikelpoisia eivätkä aiheuta vauraa tai häiriöitä.

Nykyisin vastaavat tekniset määräykset on laadittu aika ajoin muodostetussa laajapohjaisessa asiantuntijatoimikunnassa, jonka ehdotukset liikenneministeriö on vahvistanut. Nykyisen järjestelmän epäkohtana on se, että toisaalta ei ole voitu ottaa riittävän nopeasti huomioon tekniikan ja kansainvälisen standardisoinnin kehitystä ja toisaalta se, että näin joudutaan ajoittain tapahtuviin suhteellisen suuriin muutoksiin.

21 §. *Teletarkastus.* Telepäätelaitteiden liittäminen yleiseen televerkkoon tapahtuu nykyisin

verkon omistavan telelaitoksen vastuulla ja valvonnassa. Kukin telelaitos on hyväksynyt verkkoonsa liitettävät telepäätelaitteet voimassa olevien teknisten määräysten (Puhelinverkkojen rakennemääräykset) perusteella.

Ehdotuksessa käyttäjän sallitaan liittää tekniset määräykset täyttäviä laitteita hallinnassaan olevaan televerkon liittymään edellyttäen, että verkoon liitettävät laitteet on asianmukaisesti tarkastettu ja hyväksytty. Tyyppihyväksymisen antamisen edellytyksenä on, että telepäätelaitteen on tyyppitarkastuksessa todettu täyttävän tyyppihyväksynnän antamisen edellytyksenä olevat, televerkkoon liittämismominaisuuksia koskevat tekniset vaatimukset. Hyväksyminen ehdotetaan annettavaksi keskitetysti tyyppihyväksyntämenettelyn perusteella. Keskitetty tyyppihyväksyminen on uusi tehtävä. Sen suorittamiseen saattavat vaikuttaa teletoimen uudelleenjärjestelyt muun muassa posti- ja telelaitoksen mahdollisesti muuttuessa virastosta liikelaitokseksi ja radiotoimen hoidon uudistaminen teknisen radiolain ajanmukaistamisen yhteydessä. Tästä syystä esitetään telepäätelaitteiden tyyppitarkastustoiminnalle väliaikaista järjestelyä, jota tarkistetaan edellä mainituista syistä.

Ehdotuksen mukaan liikenneministeriö toimii teletarkastusviranomaisena, joka vastaa siitä, että maan teletarkastusta hoidetaan asianmukaisesti ja esimerkiksi kansainvälisten sopimusten mukaisesti.

Liikenneministeriölle ehdotetaan oikeutta delegoida tyyppihyväksyntä- ja teknisiä tarkastustehtäviä telealan muilla viranomaisille ja julkisoikeudellisille yhteisöille. Joissakin tehtävissä on tarkoituksenmukaista, että varsinaiset mittaus- tai tarkastustehtävät teetetään sellaisella telelaitoksella tai tutkimuslaitoksella, joka on hankkinut tehtävässä tarvittavan laitteiston ja asiantuntemuksen. Liikenneministeriö hyväksyy tällaisen avustavan laitoksen osallistumisen tarkastuksiin.

Jotta tyyppihyväksymistoiminta voitaisiin järjestää yhtenäisesti, on tarkoituksena delegoida telepäätelaitteiden tyyppihyväksyminen Sähkö- ja viestikeskuskeskukselle. Tämä edellyttää Sähkö- ja viestikeskuksesta annetun asetuksen (428/79) muuttamista siten, että liikenneministeriön yleinen ohjaus ja valvonta teleasioissa tulee mahdolliseksi.

Tyyppitarkastusmaksut määrätään noudattaen valtion maksuperustelain säännöksiä. Toiminnan omarahoitteisuuden toteamiseksi on tarkoitus rahoittaa telepäätelaitteiden tyyppitarkastustoiminta liikenneministeriön hallinnonalan tulo- ja me-

noarvion kautta. Liikenneministeriö valmistelee teletarkastusmaksuista annettavan asetuksen.

Liikenneministeriölle on tarkoitus antaa mahdollisuus teknisten teleasioiden valmisteluun. Ministeriön organisaatiota on tarkoitus vahvistaa sekä telealan yleishallintoa hoitavalla henkilöstöllä että teknisellä henkilöstöllä, joka siirretään ministeriöön perustettavaan uuteen toimistoon lakkautettavaksi ehdotetusta posti- ja telehallituksen puhelinlaitosten tarkastustoimistosta.

**22 §. Telemaksujen vahvistaminen.** Pykälässä säädetään telemaksujen yleisten perusteiden vahvistaminen liikenneministeriön tehtäväksi. Ehdotetun vahvistusmenettelyn tarkoituksena on pyrkiä valvomaan, etteivät maksut ole kohtuuttoman korkeita eivätkä aseta käyttäjryhmiä erilaiseen asemaan. Kysymyksessä ei siten ole tariffiin sisältyvien maksujen yksityiskohtainen vahvistaminen.

Posti- ja telelaitoksen perimistä telemaksuista säädetään erikseen posti- ja telelaitoksen talouden hoidon yleisistä perusteista annetussa laissa (565/50) ja sen nojalla annettavissa maksuasetuksissa. Tarkoituksena on, että asetuksella olisi posti- ja telelaitoksen maksuista säädettävä ainakin samassa laajuudessa kuin liikenneministeriö vahvistaa muiden telelaitosten maksujen yleiset perusteet.

**23 §. Tiedonsaantioikeus.** Pykälä sisältää säännökset liikenneministeriön oikeudesta saada telelaitoksilta tietoja tässä laissa säädettyjen ohjaus- ja valvontatehtäviensä suorittamiseksi. Nykyisin vastaavanlainen tietojenantamisvelvoite sisältyy lupachtona posti- ja telelaitoksen myöntämiin puhelintoimilupiin.

## **5 luku. Pakkokeinot, seuraamukset ja muutoksenhaku**

**24 §. Pakkokeinot.** Pykälän 1 momentin mukaan liikenneministeriö voi velvoittaa asianomaisen oikaisemaan sen, mitä tämä on teletoimintalain taikka sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti tehnyt tai jättänyt noudattamatta.

Pykälän 2 momentin mukaan liikenneministeriö voi asettaa 1 momentissa mainitun velvoitteen tehosteeksi uhkasakon, toiminnan keskeyttämisuhkan tai teettämisuhkan. Velvoittamispäätös ja tehostetta koskeva päätös voidaan tehdä samanaikaisesti tai erikseen.

Pykälän 3 momentissa on yleisen käytännön mukainen säännös valtiolle teettämisestä aiheu-

tuneiden kustannusten suorittamisesta ja perimisestä.

25 §. *Toimiluvan peruuttaminen.* Tämän lain taikka sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten rikkomisesta toimiluvanhaltijalle aiheutuva merkittävin seuraamus on toimiluvan peruuttaminen. Pykälän mukaan toimiluvan peruuttaisi kaikissa tapauksissa valtioneuvosto. Tätä on pidetty perusteltuna toimenpiteen merkityksen vuoksi. Valtioneuvoston harkinnassa olisi, onko toimilupa syytä peruuttaa ja koskisiko peruuttaminen toimilupaa kokonaisuudessaan vaiko vain joiltakin osin. Ennen toimiluvan peruuttamista asianomaista on joka tapauksessa kehotettava oikaisemaan menettelynsä ja asetettava kohtuullinen määräaika kehotuksen noudattamista varten.

26 §. *Rangaistussäännös.* Pykälässä säädetään rangaistus luvattoman teletoiminnan harjoittamisesta. Kysymyksessä olisi toiminta kokonaan ilman tämän lain mukaan tarvittavaa toimilupaa, tämän lain taikka sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastainen toiminta tai asianomaisessa toimiluvassa asetettujen ehtojen vastainen toiminta.

27 §. *Muutoksenhaku.* Pykälä sisältää säännökset muutoksenhausta ja päätösten täytäntöönpanokelpoisuudesta. Viimeksimainitusta on rakennuslautakunnan osalta säädetty myös 14 §:n 3 momentissa.

Nyt puheena olevan pykälän 1 momentin mukaan siinä tapauksessa, että teletarkastuspäätöksen tekee viranomainen tai julkisoikeudellinen yhteisö, jolle liikenneministeriö on delegoinut tehtävän, päätökseen ei saa valittamalla hakea muutosta. Tällaiseen päätökseen voidaan kirjallisesti vaatia oikaisua liikenneministeriöltä kuudenkymmenen päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.

Pykälän 2 momentin mukaan liikenneministeriön ja valtioneuvoston tämän lain nojalla tekemästä päätöksestä voidaan valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muutoksenhaussa olisi noudatettava muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain (154/50) säännöksiä.

Pykälän 3 momentin mukaan muutosta ei saisi erikseen hakea liikenneministeriön päätökseen, jolla on asetettu 24 §:n 2 momentissa mainittu uhkasakko. Tarkoituksena on estää päätöksen täytäntöönpanon aiheeton viivyttäminen muutoksenhakukeinoin. Asianomaisen oikeusturva ei vaarannu, koska tämä voi hakea muutosta varsinaiseen velvoittamispäätökseen ja uhkasakon määräämiseen maksettavaksi. Vastaavaanlaiset

muutoksenhaun rajoittamista koskevat säännökset sisältyvät sähkölain (319/79) 56 §:ään.

Pykälän 4 momentissa viitataan rakennuslautakunnan 14 §:n 2 momentin nojalla tekemän päätöksen muutoksenhaun osalta rakennuslain säännöksiin. Lain 138 §:n mukaan rakennuslautakunnan päätökseen haetaan muutosta lääninoikeudelta ja tämän päätökseen 139 §:n mukaan korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

## 6 luku. Erinäiset säännökset

28 §. *Virka-apu.* Pykälä koskee poliisin velvollisuutta virka-avun antamiseen. Virka-apu voi tulla kysymykseen lähinnä liikenneministeriön asettamien velvoitteiden täytäntöönpanossa.

29 §. *Vaitiolovelvollisuus.* Suomen Hallitusmuodon 12 §:n mukaan kirje-, lennätin- ja puhelinsalaisuus on loukkaamaton, mikäli siitä ei ole laissa poikkeusta säädetty. Vaitiolovelvollisuudesta on nykyisin erityissäännökset lennätinsäännöstä annetun asetuksen 2 §:ssä sekä yleisiä määräyksiä niiden puhelinjohtojen asettamisesta ja käyttämisestä, joihin myönnetään toimilupa, sisältävän valtioneuvoston päätöksen 15 §:ssä. Ensiksi mainitussa erityissäännöksessä on salassa pidettäväksi nimenomaan säädetty paitsi sähkösanoman sisällys, myös sen lähettäjän ja saajan nimet.

Nyt puheena olevan pykälän 1 momentin mukaan telelaitoksen palveluksessa olevalla tai olleella olisi vaitiolovelvollisuus siitä, mitä hän tehtävässään on saanut tietää teletoiminnassa välitetyn tiedon sisällöstä. Tämän lisäksi vaitiolovelvollisuus ulottuisi koskemaan televiestinnän osapuolten henkilöllisyyttä ja tietoja, jotka mahdollistavat osapuolten tunnistamisen. Sille, joka on velvollinen maksamaan telelaskun, voitaisiin kuitenkin antaa laskun määräytymiseen liittyvät tunnistamistiedot. Tätä laskun suorittajan oikeusturvaa koskevaa sääntelyä on pidetty perusteltuna poikkeuksena pääsääntöisesti teletoimintaa koskevasta vaitiolovelvollisuudesta.

Poliisilla olisi pykälän 2 momentin mukaan lisäksi oikeus saada rikoslain 24 luvun 3 a §:ssä mainitun rikoksen selvittämiseksi tarpeellisia tunnistamistietoja. Kysymys on puhelinhäirinnästä, jossa rikoksen kohteena olevan oikeusturva niin ikään edellyttää vaitiolovelvollisuudesta poikkeamista.

Vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta on virkamiesten osalta säädetty rangaistus rikoslain 40 luvun 15 ja 19 a §:ssä. Yksityisten telelaitosten

palveluksessa olevien osalta vastaavat rangaistus-säännökset ovat rikoslain 38 luvun 9 a §:ssä.

30 §. *Toimenpiteet teletoiminnan lopettamisen johdosta.* Kun on tärkeää, että televiestinnän tarpeet tyydytetään maan kaikissa osissa, valtion on huolehdittava tarvittavista toimenpiteistä siinä tapauksessa, että telelaitoksen toimilupa peruutetaan tai telelaitos muuten lopettaa toimintansa. Toimenpiteistä päättäminen on pykälän 1 momentissa uskottu valtioneuvostolle.

Pykälän 2 momentin mukaan tulee ensisijassa pyrkiä asian järjestämiseen telelaitosten välisin sopimuksin. Jos sopimukseen ei päästä, valtioneuvosto voi päättää tarvittavien verkkojen ja laitteiden siirtämisestä toiselle telelaitokselle kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain mukaan määräytyvää korvausta vastaan.

31 §. *Telekaapeleita vaarantava työ.* Telekaapelivauriot voivat aiheuttaa telepalvelujen häiriöitä ja keskeytyksiä sekä tuntuvia taloudellisia menetyksiä. Vaurion aiheuttaja saattaa joutua suorittamaan huomattavan vahingonkorvauksen.

Mainitunlaisten tilanteiden estämiseksi on pykälässä asetettu telekaapeleita vaarantavan työn suorittajalle ennen työhön ryhtymistä velvollisuus selvittää alueella mahdollisesti olevien telekaapelien sijainti. Kysymyksessä olevia töitä ovat erilaiset maanrakennustyöt, kuten kaivu-, maansiirto-, pengerrytys-, räjäytys-, louhintaj- ja paalutustyöt. Asianomaisen telelaitoksen tulee antaa maksutta tietoja telekaapelien sijainnista, minkä lisäksi voidaan antaa tarpeellisia ohjeita työn suorittamisesta.

32 §. *Asetuksenantovaltuus.* Pykälä sisältää tavanomaisen valtuutuksen säätää lain täytäntöönpanosta tarkemmin asetuksella. Tarkoitus on asetuksella säätää muun muassa teletoiminnasta eräissä tapauksissa, toimilupien myöntämisestä, telelaitosten välisestä työnjaosta, käyttäjien oikeuksista, telekaapelien sijoittamisesta, teletoiminnan neuvottelukunnasta sekä telepäätelaitteiden tyyppitarkastusmaksuista.

## 7 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

33 §. *Voimaantulo.* Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

34 §. *Kumottavat säännökset.* Teletoimintalain voimaantullessa kumoutuisivat lennätinlaki ja puhelinjulistus. Vaikka viimeksi mainittua säädöstä on pidettävä asetuksen tasoisena, on sen kumoaminen lailla tässä yhteydessä katsottu ai-

heelliseksi, koska vastaava sääntely sisältyisi uuteen teletoimintalakiin.

Valvontatehtävien siirtyessä pois posti- ja telelaitokselta on posti- ja telelaitoksesta annetun lain 1 §:n 2 kohta kumottava.

35 §. *Voimassa olevat toimiluvat.* Pykälä sisältää siirtymäsäännökset, joiden tarkoituksena on turvata nykyisten toimiluvanhaltijoiden oikeusasema.

36 §. *Voimassa olevat tyyppihyväksynät.* Pykälä sisältää säännöksen, jonka mukaan maassa aiemmin harjoitetun käytännön mukaisesti tarkastettuja ja hyväksytyjä telepäätelaitteita ei tarvitse tarkastaa uudelleen.

37 §. *Korvaussäännös.* Pykälä sisältää siirtymäsäännöksen, jonka tarkoituksena on turvata niiden oikeusasema, jotka lain voimaan tullessa harjoittavat toimintaa, joka tällä lailla saatetaan luvanvaraiseksi.

## 1.2. Laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Lain 3 §:n 16 kohdasta poistettaisiin sähkölennätin- ja puhelinjohtojen perustamista ja käyttämisestä koskeva maininta. Pykälään otettaisiin uusi 16 a kohta, joka koskisi kaikkia teletoimintalaissa tarkoitettuja teletoiminnan muotoja.

## 2. Tarkemmat säännökset

Tämän lain perusteella on tarkoitus antaa seuraavat asetukset:

teletoiminta-asetus, jossa täsmennetään teletoiminnan harjoittamisen käytännön järjestelyä; asetus teletoiminnan neuvottelukunnasta, jossa säännellään lähemmin neuvottelukunnan toiminta;

asetus teletarkastusmaksuista, jossa säädetään lähemmin teletarkastuksista perittävien maksujen suuruus; sekä

asetus Sähkö tarkastuskeskuksesta annetun asetuksen muuttamisesta.

## 3. Voimaantulo

Tarkoituksena on, että ehdotetut lait tulisivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987. Teletarkastustoiminta on tarkoitus aloittaa samaan aikaan.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

## 1.

**Teletoimintalaki**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

## 1 luku

**Yleiset säännökset**

## 1 §

*Soveltamisala*

Teletoiminnassa on noudatettava, mitä tässä laissa säädetään. Televerkon osana olevien radiolaitteiden hallussapidosta ja käytöstä on lisäksi voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty.

Valtion viraston tai laitoksen oikeudesta harjoittaa teletoimintaa omaa tarvettaan varten säädetään asetuksella.

Tämä laki ei koske:

1) teletoiminnan harjoittamista omaa tarvetta varten asianomaisen hallinnassa olevalla yhtenäisellä alueella;

2) radiolaitteiden käyttöä yleisradiolähetystoimintaan tahi muuhun kuin yleiseen teletoimintaan, ellei niiden avulla ole muodostettu kiinteää yhteyttä;

3) puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen teletoimintaa; eikä

4) merkitykseltään vähäistä teletoimintaa sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

## 2 §

*Määritelmiä*

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *teletoiminnalla* televerkkojen rakentamista ja ylläpitoa sekä teleliikenteen hoitoa niissä;

2) *televerkolla* siirtojohtojen sekä muiden telelaitteiden ja -rakenteiden muodostamaa kokonaisuutta, jossa voidaan sähkömagneettisten aaltojen avulla välittää puheluja ja muita viestejä;

3) *yleisellä teletoiminnalla* teletoimintaa, jossa televerkon käyttäjiä ei ole rajoitettu;

4) *telelaitoksella* posti- ja telelaitosta sekä sellaista muuta yleisen teletoiminnan harjoittajaa, jonka velvollisuutena on hoitaa toimialueellaan teletoimintaa osana valtakunnan yleistä televerkostoa;

5) *telepäätelaitteella* televerkon liittymään kytkettävää laitetta tai sen osaa, joka mahdollistaa televiestinnän; sekä

6) *televiestinnällä* viestin välittämistä telepäätelaitteiden välillä televerkossa.

## 2 luku

**Teletoiminnan harjoittaminen**

## 3 §

*Televerkot*

Yleistä teletoimintaa varten on televerkoista koostuva yleinen televerkosto. Tätä verkostoa on ylläpidettävä ja kehitettävä siten, että televiestinnän tarpeet tyydytetään maan kaikissa osissa taloudellisesti ja teknisesti tarkoituksenmukaisella tavalla.

Yleisen televerkoston lisäksi voi olla erityisiä käyttäjäryhmiä palvelevia erillisverkkoja.

## 4 §

*Yleinen teletoiminta*

Yleistä teletoimintaa harjoittavat:

- 1) posti- ja telelaitos; ja
- 2) sellaiset suomalaiset yhteisöt, joille valtioneuvosto on myöntänyt siihen toimiluvan.

## 5 §

*Erityinen teletoiminta*

Liikenneministeriö voi myöntää Suomen kansalaiselle taikka suomalaiselle yhteisölle, laitokselle tai säätiölle luvan muun kuin yleisen teletoiminnan harjoittamiseen erillisverkossa. Luvan myöntämisessä on otettava huomioon kyseisen teletoiminnan vaikutus yleisen teletoiminnan harjoittamiseen.

## 6 §

*Poikkeukset luvanvaraisuudesta*

Oy Yleisradio Ab ei tarvitse toimilupaa kotimaiselle ohjelmansiirtoverkolleen.

Toimilupaa ei tarvita yksinomaan yleisradio-ohjelmien lähetyks- ja jakelutoimintaan tarkoitettujen paikallisten verkkojen rakentamiseen ja ylläpitoon.

## 7 §

*Toimiluvan ehdot*

Telelaitokselle myönnetään 4 §:n 2 kohdassa tarkoitettu toimilupa toistaiseksi. Muuhun teletoimintaan lupa myönnetään määräajaksi, enintään 15 vuodeksi.

Telelaitokselle myönnettävässä toimiluvassa määritellään telelaitoksen *toimialue* sekä ne siirtoyhteydet, joilla teletoimintaa ja yhdysliikennettä toisen telelaitoksen kanssa saadaan harjoittaa.

Toimiluvassa asetettuja määräyksiä ja ehtoja voidaan muuttaa luvanhaltijan suostumuksella ja muutoinkin, milloin siihen on 3 §:n 1 momentissa mainittujen tavoitteiden kannalta erityinen peruste.

## 8 §

*Telelaitoksen yleiset velvollisuudet*

Telelaitoksen on ylläpidettävä ja kehitettävä teletoimintaa toimialueellaan ja osana koko maan televerkostoa 3 §:n 1 momentin mukaisesti. Telelaitoksen on osaltaan huolehdittava siitä, että käyttäjillä on olosuhteet huomioon ottaen

kohtuullisin ja tasapuolisin ehdoin riittävät, varmat ja turvalliset televiestintämahdollisuudet.

Telelaitos on velvollinen osaltaan huolehtimaan televerkkonsa yhteenliittämisestä toisen telelaitoksen televerkkoon siten, että verkkoja voidaan käyttää liikenteeseen yleisessä televerkostossa.

## 9 §

*Telelaitosten tehtävät*

Telelaitoksen, jolle on myönnetty 4 §:n 2 kohdassa tarkoitettu toimilupa, tulee toimialueellaan ja toimiluvassa mainituilla siirtoyhteyksillään:

1) rakentaa ja ylläpitää johtoverkkoa ja paikalliskeskuksia, antaa näistä muodostuvasta televerkosta käyttäjille liittymiä sekä hoitaa mainitussa verkossa teleliikennettä; ja

2) huolehtia osaltaan yhdysliikenteestä muiden telelaitosten kanssa sekä osallistua muutoinkin yleisten televerkkojen rakentamiseen ja ylläpitoon.

Posti- ja telelaitoksen tulee huolehtia 1 momentissa mainituista telelaitoksen tehtävistä muualla kuin toimiluvan alaisten telelaitosten toimialueella.

Posti- ja telelaitoksen asiana on lisäksi koko maassa:

1) rakentaa ja ylläpitää kaukojohtoverkkoa ja kaukokeskuksia samoin kuin muita erityisten valtakunnallisten televerkkojen välittömästi kauko-yhteyksiin liittyviä keskuksia sekä hoitaa niiden avulla teleliikennettä yhteistyössä toimiluvan alaisten telelaitosten kanssa;

2) rakentaa ja ylläpitää Suomen ja ulkomaiden välistä televerkkoa; sekä

3) harjoittaa muuta teletoimintaa liikenneministeriön määräämissä puitteissa.

## 10 §

*Käyttäjän oikeudet ja velvollisuudet*

Jokaisella on oikeus liittyä yleisiin televerkkoihin ja vuokrata niistä verkon välityskyvyn sallimissa rajoissa kiinteitä yhteyksiä sekä käyttää niitä televiestintään joko omaan tarkoitukseensa tai edelleen käytettäväksi tarjoamalla. Käyttäjä voi liittyä telelaitoksen johtoverkon välityksellä paikalliskeskukseen tai, milloin se ei ole mahdollista, 9 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun erityisen valtakunnallisen televerkon keskukseen.

Liikenneministeriö vahvistaa teleliittymien toimitusehtojen yleiset perusteet.

Yleisessä televerkossa saa käyttää vain verkkoonliittämismominaisuuksiltaan hyväksytyjä (*tyyppihyväksyntä*) ja toimintakunnossa olevia telepäätelaitteita. Tyyppihyväksynnästä säädetään 21 §:ssä.

Telelaitoksella on oikeus sulkea liittymä, jos liittymän haltija laiminlyö asianomaiselle tai muulle telelaitokselle liittymästä tulevien maksujen suorittamisen taikka rikkoo 2 momentissa tarkoitettuja toimitusehtoja tai mitä 3 momentissa on säädetty.

### 3 luku

#### Telekaapelien sijoittaminen

##### 11 §

##### *Oikeus telekaapelin sijoittamiseen*

Oikeudesta sijoittaa telekaapeli toisen maalle yhdyskunnan tai kiinteistön tarpeita varten on säädetty erikseen. Tämän lisäksi oikeus telekaapelin sijoittamiseen voidaan perustaa telelaitoksen telekaapelien rakentamista varten laatimaan reittisuunnitelmaan siten kuin jäljempänä tässä luvussa säädetään.

##### 12 §

##### *Reittisuunnitelman laatiminen*

Edellä 11 §:ssä tarkoitettussa reittisuunnitelmassa on otettava huomioon voimassa oleva kaavoitus ja mahdollisuuksien mukaan myös muut alueiden käyttöä koskevat suunnitelmat. Telekaapelit on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava käyttäen yleisistä teistä annetussa laissa (243/54) tarkoitettuja tialueita ja kaavoitusalueiden jakolaissa (101/60) tarkoitettuja yleisiä alueita. Suunnitelma on laadittava siten, ettei telekaapelien rakentamisesta ja kunnossapidosta aiheudu haittaa tai vahinkoa, joka on kohtuullisin kustannuksin vältettävissä.

##### 13 §

##### *Tiedottaminen ja kuuleminen*

Telelaitoksen on saatettava reittisuunnitelma tiedoksi asianomaisessa kunnassa noudattaen, mitä julkisista kuulutuksista annetussa laissa (34/25) on säädetty.

Telelaitoksen on lisäksi julkaistava reittisuunnitelmaa koskeva ilmoitus paikkakunnalla yleisesti leviävässä sanomalehdessä ja lähetettävä suunnitelma tiedoksi asianomaisille kiinteistönomista-

jille ja muille, joiden etua tai oikeutta suunnitelma koskee ja joiden osoitteet ovat tiedossa. Ilmoituksessa on mainittava ne kiinteistöt, joita suunnitelma koskee.

Reittisuunnitelmasta on myös hankittava lausunto asianomaisilta viranomaisilta.

##### 14 §

##### *Muistutus*

Kiinteistön omistajalla ja muulla, jonka etua tai oikeutta suunnitelma koskee, on oikeus tehdä kunnan rakennuslautakunnalle muistutus 30 päivän kuluessa suunnitelman 13 §:n 1 momentin mukaisesta julkipanosta. Julkipanossa ja 13 §:n 2 momentissa tarkoitettussa ilmoituksessa on mainittava tämä oikeus muistutuksen tekoon ja päivä, jona muistutus on viimeistään tehtävä.

Jos muistutus on tehty eikä siitä mahdollisesti aiheutuvista toimenpiteistä voida sopia telelaitoksen ja muistutuksen tekijän kesken, sijoittamista koskevan erimielisyyden ratkaisee rakennuslautakunta.

Rakennuslautakunta voi päätöksessään määrätä, että päätöstä on noudatettava ennen kuin se on saanut lainvoiman. Jos päätöksestä on valitettu, valitusviranomaisen voi kuitenkin kieltää päätöksen täytäntöönpanon, kunnes valitus on ratkaistu.

##### 15 §

##### *Rakentamisoikeus*

Telelaitoksella on oikeus 14 §:n mukaan täytäntöönpanokelpoisen reittisuunnitelman nojalla ryhtyä telekaapelireitillä tarvittavien telekaapelien sekä niihin liittyvien laitteiden, vähäisten rakennelmien ja pylväiden sijoittamisen vaatimiin rakentamistöihin.

Suunnitelman mukaiselta reitiltä voidaan tällöin kaataa puut ja muut kasvit, joiden poistaminen on rakentamisen ja kunnossapidon vuoksi välttämätöntä, sekä kiinnittää rakennuksiin ja rakennelmiin tarpeellisia laitteita. Telelaitoksen on kunnostettava alue työn suorittamisen jälkeen.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa töissä ja siinä mainittujen laitteiden kunnossapitotöissä sekä reitin suunnitteluun liittyvissä maastotutkimuksissa on telelaitoksen palveluksessa olevalla oikeus liikkua yksityisellä alueella ja asettaa maastoon tarpeellisia merkkejä.

## 16 §

*Korvaukset*

Telelaitoksella on oikeus käyttää korvauksetta 12 §:ssä tarkoitettuja tialueita ja yleisiä alueita telekaapelien reitiksi. Telelaitoksen on kunnostettava alue työn suorittamisen jälkeen.

Muiden kuin 1 momentissa mainittujen alueiden osalta kiinteistön omistajalla ja haltijalla on oikeus saada täysi korvaus haitasta ja vahingosta, joka on aiheutunut 15 §:ssä tarkoitettua toimenpiteestä. Korvausvaatimus on tehtävä telelaitokselle vuoden kuluessa haitan tai vahingon syntymisestä.

Jos korvauksesta ei sovita, kysymys oikeudesta korvaukseen ratkaistaan ja korvaus määrätään kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annettua lakia (603/77) noudattaen toimituksessa, jota haetaan asianomaiselta maanmittauskonttorilta.

## 17 §

*Laajemmat oikeudet*

Milloin telekaapelien rakentamiseksi ja kunnossapidämiseksi tarvitaan laajempia oikeuksia toisen omaisuuteen kuin 15 §:ssä on säädetty, on noudatettava kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annettua lakia.

## 4 luku

**Teletoinnin ohjaus ja valvonta**

## 18 §

*Yleinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta*

Teletoinnin yleinen ohjaus ja kehittäminen kuuluu liikenneministeriölle. Ministeriön tehtävänä on myös valvoa tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista.

## 19 §

*Teletoinnin neuvottelukunta*

Liikenneministeriön alaisena asiantuntijaelimänä teletoinnin yleistä suunnittelua, hoitoa ja kehittämistä sekä telelaitosten yhteistoimintaa koskeissa asioissa on teletoinnin neuvottelukunta.

Neuvottelukunnassa, jonka valtioneuvosto asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan, tulee olla liikenneministeriön, valtion teletoinnin, toimiluv-

van alaisten telelaitosten, telealan tutkimuksen, telelaitteita valmistavan teollisuuden ja televiestinnän käyttäjien edustus.

Tarkemmat säännökset neuvottelukunnan tehtävistä, kokoonpanosta ja toiminnasta annetaan asetuksella.

## 20 §

*Tekniset määräykset*

Liikenneministeriö vahvistaa saatuaan teletoinnin neuvottelukunnan lausunnon yleisiä televerkkosia sekä telepäätelaitteita ja muita telelaitteita koskevat tekniset määräykset.

## 21 §

*Teletarkastus*

Teletarkastusviranomaisena toimii liikenneministeriö, joka antaa 10 §:n 3 momentissa tarkoitettua tyyppihyväksynnän ja suorittaa teletoinnin teknisiä tarkastuksia.

Liikenneministeriö voi antaa tyyppihyväksynnän muun viranomaisen tai julkisoikeudellisen yhteisön tehtäväksi. Ministeriö voi 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien suorittamisessa käyttää apunaan viranomaisia ja julkisoikeudellisia yhteisöjä.

Teletarkastustehtäviin liittyvien mittauksen ja tarkastusten suorittamisessa liikenneministeriö ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ministeriön hyväksymässä laajuudessa asianomainen muu viranomainen tai julkisoikeudellinen yhteisö voi käyttää apunaan telelaitoksia ja telealan tutkimuslaitoksia.

## 22 §

*Telemaksujen vahvistaminen*

Liikenneministeriö vahvistaa toimiluvan alaisen telelaitosten perimien telemaksujen samoin kuin telelaitosten välisten telemaksujen yleiset perusteet.

Posti- ja telelaitoksen perimistä telemaksuista on säädetty erikseen.

## 23 §

*Tiedonsaantioikeus*

Liikenneministeriöllä on oikeus saada telelaitoksilta tässä luvussa säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi tarpeellisia tietoja.

## 5 luku

## Pakkokeinot, seuraamukset ja muutoksenhaku

## 24 §

*Pakkokeinot*

Jos joku rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, liikenneministeriö voi velvoittaa hänet korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä.

Liikenneministeriö voi asettaa 1 momentissa tarkoitetun päätöksensä tehosteeksi uhkasakon taikka uhan, että toiminta keskeytetään osaksi tai kokonaan tai että ministeriö teettää tekemättä jätetyn toimenpiteen asianomaisen kustannuksella.

Teettämällä suoritetun toimenpiteen kustannukset maksetaan etukäteen valtion varoista ja peritään laiminlyöjältä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) on säädetty.

## 25 §

*Toimiluvan peruuttaminen*

Jollei 4 tai 5 §:ssä tarkoitetun toimiluvan haltija noudata tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, valtioneuvosto voi, milloin luvanhaltija ei kehotuksesta huolimatta kohtuullisessa määräajassa oikaise menettelyään, peruuttaa toimiluvan osaksi tai kokonaan.

## 26 §

*Rangaistussäännös*

Joka harjoittaa teletointa:

1) ilman tämän lain mukaan tarvittavaa toimilupaa;

2) vastoin tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä; tai

3) vastoin toimiluvassa asetettuja ehtoja; on tuomittava, jollei teosta ole muussa laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *luvattomasta teletoinnin harjoittamisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

## 27 §

*Muutoksenhaku*

Joka on tyytymätön edellä 21 §:n 2 momentissa tarkoitetun telealan muun viranomaisen tai julkisyhteisön tyyppihyväksyntää koskevaan päätökseen saa kirjallisesti vaatia siihen oikaisua

liikenneministeriöltä. Oikaisuvaatimus on annettava liikenneministeriölle kuudenkymmenen päivän kuluessa tiedoksisaannista. Päätökseen, johon saadaan hakea oikaisua, on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

Valtioneuvoston ja liikenneministeriön päätökseen saadaan hakea muutosta noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty. Valtioneuvosto ja liikenneministeriö voivat päätöksessään määrätä, että päätöstä on noudatettava ennen kuin se on saanut lainvoiman. Valitusviranomaisen voi kuitenkin kieltää päätöksen täytäntöönpanon, kunnes valitus on ratkaistu.

Liikenneministeriön 24 §:n 2 momentin nojalla antamaan uhkasakon asettamista koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Kunnan rakennuslautakunnan 14 §:n 2 momentin nojalla tekemään päätökseen voidaan hakea muutosta siten kuin muutoksenhausta rakennuslautakunnan päätökseen on säädetty rakennuslaissa (370/58).

## 6 luku

## Erinäiset säännökset

## 28 §

*Virka-apu*

Poliisi on velvollinen antamaan virka-apua tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten täytäntöönpanemiseksi.

## 29 §

*Vaitiolovelvollisuus*

Telelaitoksen palveluksessa oleva tai ollut ei saa luvattomasti ilmaista, mitä hän on tehtävässään saanut tietää teletoinnassa välitetyn tiedon sisällöstä. Vaitiolovelvollisuus koskee myös televiestinnän osapuolten henkilöllisyyttä ja tietoja, jotka mahdollistavat osapuolten tunnistamisen. Sille, joka on velvollinen maksamaan telelaskun, voidaan edellä sanotun estämättä kuitenkin antaa laskun määräytymiseen liittyvät tunnistamistiedot.

Poliisilla on 1 momentissa säädetyn vaitiolovelvollisuuden estämättä oikeus saada rikoslain 24 luvun 3 a §:ssä mainitun rikoksen selvittämiseksi tarpeellisia tunnistamistietoja.

## 30 §

*Toimenpiteet teletoiminnan lopettamisen johdosta*

Jos telelaitoksen toimilupa peruutetaan tai telelaitos muuten lopettaa toimintansa, valtioneuvoston on päätettävä niistä toimenpiteistä, joihin on ryhdyttävä teletoiminnan ylläpitämiseksi.

Jollei teletoiminnan hoitamiseksi tarvittavien televerkkojen ja laitteiden siirtämisestä toiselle telelaitokselle sovita, valtioneuvosto voi päättää siirrosta korvausta vastaan. Korvauksen perusteiden ja määräämisen suhteen on noudatettava, mitä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa on säädetty lunastuskorvauksesta.

## 31 §

*Telekaapeleita vaarantava työ*

Ennen telekaapeleita vaarantavaan työhön ryhtymistä on työn suorittajan vaurioiden välttämiseksi selvitettävä työalueella mahdollisesti olevien telekaapelien sijainti. Telelaitosten tulee antaa maksutta tietoja telekaapelien sijainnista.

## 32 §

*Asetuksenantovaltuus*

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

## 7 luku

**Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset**

## 33 §

*Voimaantulo*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

## 34 §

*Kumottavat säännökset*

Tällä lailla kumotaan:

1) lennätinlaitteista 23 päivänä joulukuuta 1919 annettu laki;

2) 23 päivänä joulukuuta 1886 annettu julistus niistä ehdoista, joilla telefoonihoitoja saadaan maahan asettaa ja käyttää; sekä

3) posti- ja telelaitoksesta 23 päivänä tammi-kuuta 1981 annetun lain (61/81) 1 §:n 2 kohta.

## 35 §

*Voimassa olevat toimiluvat*

Edellä 34 §:ssä mainittujen säädösten nojalla annetut toimiluvat ovat edelleen voimassa niissä mainitun määräajan. Toimiluvan haltijan on kuitenkin noudatettava tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Tämän lain mukainen toimilupa voidaan myöntää aikaisemmasta toimiluvasta huolimatta, jolloin aikaisempi toimilupa katsotaan vastaavilta osin peruuntu-neeksi.

## 36 §

*Aikaisemmat tyyppihyväksynnät*

Ennen tämän lain voimaantuloa telelaitosten tyyppihyväksymien telepäätelaitteiden tyyppihyväksyntä pysyy edelleen voimassa.

## 37 §

*Korvaussäännös*

Jollei tässä laissa tarkoitettua lupaa myönnetä, on sillä, joka tämän lain voimaan tullessa on harjoittanut teletoimintaa ilman toimilupaa, oikeus saada valtiolta täysi korvaus vahingosta, joka aiheutuu siitä, ettei kyseisiä laitteistoja enää voida käyttää teletoimintaan eikä muutoinkaan kohtuullista hyötyä tuottavalla tavalla.

2.

**Laki****elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan* elinkeinon harjoittamisen oikeudesta 27 päivänä syyskuuta 1919 annetun lain (122/19) 3 §:n 16 kohta, sellaisena kuin se on 12 päivänä joulukuuta 1941 annetussa laissa (858/41), sekä *lisätään* 3 §:ään uusi 16 a kohta seuraavasti:

**3 §**

Seuraavien elinkeinojen harjoittamisesta säädetään erikseen lailla tai asetuksella:

16 a) teletoiminnan harjoittaminen;

16) yleisön käytettäväksi aiottujen rautateiden perustaminen ja käyttäminen;

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä  
kuuta 19 \_\_\_\_\_.

Helsingissä 9 päivänä toukokuuta 1986

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Liikenneministeri *Matti Luttinen*

## 2.

## Laki

elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan elinkeinon harjoittamisen oikeudesta 27 päivänä syyskuuta 1919 annetun lain (122/19) 3 §:n 16 kohta, sellaisena kuin se on 12 päivänä joulukuuta 1941 annetussa laissa (858/41), sekä lisätään 3 §:ään uusi 16 a kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

## 3 §

Seuraavien elinkeinojen harjoittamisesta säädetään erikseen lailla tai asetuksella:

16) yleisön käytettäväksi aiottujen rautateiden sekä sähkölennätin- ja puhelinjohtojen perustaminen ja käyttäminen;

16) yleisön käytettäväksi aiottujen rautateiden perustaminen ja käyttäminen;

16 a) teletoiminnan harjoittaminen;

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä  
kuuta 19 \_\_\_\_\_